

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Магістерська робота

**на тему «Формування та використання фінансового потенціалу страхової
компанії»**

Виконав: студент 6-го курсу, групи 601-ЕФ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

за освітньо-професійною програмою «Фінанси,
банківська справа та страхування»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Паршин М.О.

Керівник: к.е.н., доцент Кречотень І.М.

Рецензент: к.е.н., доцент Мінняйленко І.В.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань

Паршин М.О.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі

Паршин М.О.

Полтава, 2025 року

АНОТАЦІЯ

Паршин М.О. Формування та використання фінансового потенціалу страхової компанії. Рукопис. Магістерська робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2025.

Робота містить 77 сторінок, 19 таблиць, 15 рисунків, список літератури з 86 джерел та 3 додатки.

Ключові слова: потенціал, фінансовий потенціал, страхова компанія, фінансові ресурси, стратегія управління.

Тема магістерської роботи є досить актуальною, зумовлена зростаючою роллю страхових послуг у сучасній економіці, а також необхідністю забезпечення стабільності та надійності страхових компаній у мінливих умовах ринкової економіки. Фінансовий потенціал страхової компанії виступає ключовим чинником її стійкості, можливості виконувати страхові зобов'язання та забезпечувати ефективне управління ризиками. Оптимальне використання фінансового потенціалу сприяє не лише стабільній діяльності компанії, але й її розвитку та зміцненню конкурентних позицій на ринку.

Метою даної роботи є аналіз процесу формування та ефективного використання фінансового потенціалу страхової компанії для забезпечення її фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Об'єктом дослідження є фінансовий потенціал страхової компанії. Предметом дослідження є процес формування та використання фінансового потенціалу страхової компанії.

У теоретичній частині роботи визначено економічну сутність фінансового потенціалу страхової компанії; механізм формування фінансового потенціалу страхової компанії; методи оцінки фінансового потенціалу страхової компанії.

У розрахунково-аналітичній частині роботи надано організаційно-економічну характеристику страхової компанії; оцінено фінансовий стан страхової компанії; визначено рівень фінансового потенціалу страхової компанії; запропоновано розрахунок оптимізації структури фінансових ресурсів страхової компанії, як напрям підвищення ефективності управління її фінансовим потенціалом; сформовано стратегії управління фінансовим потенціалом страхової компанії.

Практична цінність роботи полягає в обґрунтуванні ефективних підходів до управління фінансовими ресурсами страхової компанії. Це допомагає забезпечити стабільність та конкурентоспроможність діяльності компанії на ринку страхових послуг. Розробка та впровадження стратегій для формування фінансового потенціалу дозволяє знижувати ризики, підвищувати рентабельність і забезпечувати якісне обслуговування клієнтів. Крім того, дослідження надає корисні рекомендації для оптимізації інвестиційної діяльності та забезпечення довгострокової фінансової стійкості страхової компанії.

Інформаційне забезпечення дослідження включає закони, нормативні акти, інформаційні матеріали, що стосуються теми вивчення, а також фінансова звітність за 2021-2023 роки АТ «Страхова група «ТАС».

SUMMARY

Parshin M.O. Formation and use of the financial potential of an insurance company. Master's work on obtaining a second (master's) level of higher education from the specialty 072 "Finance, Banking, Insurance and Stock Market" in the educational and professional program " Finance, Banking and Insurance ", National University Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnica, Poltava, 2025.

The work comprises 77 pages, 19 tables, 15 figures, a list of references with 86 sources, and 3 appendices.

Keywords: potential, financial potential, insurance company, financial resources, management strategy.

The topic of the master's thesis is quite relevant, due to the growing role of insurance services in the modern economy, as well as the need to ensure the stability and reliability of insurance companies in the changing conditions of the market economy. The financial potential of an insurance company is a key factor in its stability, ability to fulfill insurance obligations and ensure effective risk management. Optimal use of financial potential contributes not only to the stable operation of the company, but also to its development and strengthening of competitive positions in the market.

The purpose of this work is to analyze the process of formation and effective use of the financial potential of an insurance company to ensure its financial stability and competitiveness.

The object of the study is the financial potential of the insurance company.

The subject of the study is the process of formation and use of the financial potential of an insurance company. In the theoretical part of the work, the economic essence of the financial potential of the insurance company is determined; the mechanism for forming the financial potential of the insurance company; methods for assessing the financial potential of an insurance company.

In the calculation and analytical part of the work, the organizational and economic characteristics of the insurance company are provided; the financial condition of the insurance company is assessed; the level of financial potential of the insurance company is determined; the calculation of optimization of the structure of financial resources of the insurance company as a direction of increasing the efficiency of management of its financial potential is proposed; strategies for managing the financial potential of an insurance company have been formed.

The practical value of the work lies in the substantiation of effective approaches to the management of financial resources of the insurance company. This helps to ensure the stability and competitiveness of the company's activities in the insurance market. The development and implementation of strategies for the formation of financial potential allows you to reduce risks, increase profitability and provide quality customer service. In addition, the study provides useful recommendations for optimi.

The information support of the study includes laws, regulations, information materials related to the topic of study, as well as financial statements for 2021-2023 of JSC "TAS Insurance Group".

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	6
1.1. Економічна сутність фінансового потенціалу страхової компанії.....	6
1.2. Механізм формування фінансового потенціалу страхової компанії ..	12
1.3. Методи оцінки фінансового потенціалу страхової компанії	17
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ «СТРАХОВА ГРУПА «ТАС».....	26
2.1. Організаційно-економічна характеристика страхової компанії.....	26
2.2. Оцінка фінансового стану страхової компанії	29
2.3. Аналіз фінансового потенціалу страхової компанії	42
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ «СТРАХОВА ГРУПА «ТАС»	51
3.1. Оптимізація структури фінансових ресурсів страхової компанії, як напрям підвищення ефективності управління її фінансовим потенціалом	51
3.2. Формування та використання стратегії управління фінансовим потенціалом страхової компанії	57
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	77

				MP 601-ЕФ 11394117			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Паришин М.О.</i>			<i>Формування та використання фінансового потенціалу страхової компанії</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Крекотень І.М.</i>				3	77	
<i>Н. Контр.</i>	<i>Крекотень І.М.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						

ВСТУП

Робота присвячена дослідженню формування та використання фінансового потенціалу АТ «Страхова компанія «ТАС». Актуальність даної теми зумовлена зростаючою роллю страхових послуг у сучасній економіці, а також необхідністю забезпечення стабільності та надійності страхових компаній у мінливих умовах ринкової економіки. Фінансовий потенціал страхової компанії виступає ключовим чинником її стійкості, можливості виконувати страхові зобов'язання та забезпечувати ефективне управління ризиками. Оптимальне використання фінансового потенціалу сприяє не лише стабільній діяльності компанії, але й її розвитку та зміцненню конкурентних позицій на ринку.

Вивченням фінансового потенціалу страхової компанії займалися такі вчені, як: В. В. Базилевич, О. Д. Вовчак, І. Г. Луцків, які досліджували основи фінансової стійкості страхових компаній, підходи до управління капіталом та резервами, а також методи оптимізації використання фінансових ресурсів у страховій діяльності.

Метою даної роботи є аналіз процесу формування та ефективного використання фінансового потенціалу страхової компанії для забезпечення її фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлені такі завдання:

- вивчення економічної сутності фінансового потенціалу страхової компанії;
- розгляд механізму формування фінансового потенціалу страхової компанії;
- оцінка фінансового стану АТ «Страхова група «ТАС»;
- аналіз фінансового потенціалу АТ «Страхова група «ТАС»;
- шляхи оптимізації структури фінансових ресурсів АТ «Страхова група «ТАС» як напрям покращення її фінансового потенціалу;

– аналіз стратегії управління фінансовим потенціалом АТ «Страхова група «ТАС».

Об'єктом дослідження є фінансовий потенціал страхової компанії. Предметом дослідження є процес формування та використання фінансового потенціалу страхової компанії.

В ході написання магістерської роботи було використано безліч методів дослідження діяльності страхової компанії, такі як: порівняння, індексний, графічний, табличний, ряди динаміки та багато інших.

Інформаційною базою є дані річної фінансової звітності страхової компанії за три роки.

Під час виконання розрахунково-графічної роботи були використані літературні джерела наступних авторів: Гнатишин Н.Б., Онісіфорова В. Ю., Болотова Т. М., Леоненко П. М., Федосов В. М., Рудь І.Ю., Мальцева А.С. та ін.

Структура роботи складається з вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Економічна сутність фінансового потенціалу

В умовах економічної нестабільності, коливань на ринках збуту, постійних змін вартості виробничих факторів та фінансових ресурсів, а також змін у конкурентному середовищі та інших макро- і мікроекономічних чинниках, однією з головних завдань керівництва підприємства є формування його фінансового потенціалу. Цей потенціал є ключовим для оперативного і стратегічного впливу на виробничо-господарську діяльність та економічний розвиток підприємства [1].

Зважаючи на це, важливо вивчити економічний зміст фінансового потенціалу. Хоча термін «фінансовий потенціал» набув популярності в науковій літературі останніми роками, його значення досі не має чіткої дефініції. Багато авторів сучасних публікацій ототожнюють фінансовий потенціал з фінансовими ресурсами, які підприємство може використовувати для поточних і майбутніх витрат. Ці ресурси відіграють роль у виробничо-господарській діяльності та використовуються для фінансування стратегічних напрямків розвитку. Проте ці поняття не є ідентичними, хоча й мають схожий зміст. Фінансові ресурси можна розглядати як частину фінансового потенціалу, тобто як грошові доходи та накопичення, отримані підприємством від використання своїх ресурсів. Натомість фінансовий потенціал слід трактувати як здатність наявних ресурсів генерувати доходи для страхових компаній в певний момент часу [2].

Дослідження положень наукових робіт стосовно сутності «фінансового потенціалу страхової компанії» дозволили систематизувати їх за підходами до трактування визначення даного поняття (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Систематизація визначень поняття «фінансовий потенціал страхової компанії» [1]

№ п/п	Автор	Визначення
1	2	3
Ресурсний підхід		
1	Ільїна К.	Сукупність можливостей страхової компанії, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів
2	Толстих Н.Т.	Забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування страхової компанії, доцільність їх розміщення та ефективність використання
3	Кунцевич О.	Здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів
4	Давиденко Н.М.	Обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів страхової компанії, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат
5	Брегін Н.	Фінансового потенціал включає окремі складові фінансових ресурсів страхової компанії, а саме – статутний, додатковий і резервний капітали, цільове фінансування, фонди накопичення, оборотні активи тощо
Результативний підхід		
1	Ковальов В.В.	Фінансовий потенціал створює фундамент для трансформації наявного у страхової компанії ресурсного потенціалу (технологічного, матеріально-технічного, трудового, управлінського) в конкретні результати господарської діяльності страхової компанії
2	Стецюк П.	Фінансовий потенціал – сукупність фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні організаційно-економічні відносини, які в кінцевому рахунку спрямовані на забезпечення його високоефективного та прибуткового функціонування
3	Паєнтко Т.	Фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку
4	Фомін П.А.	Фінансовий потенціал страхової компанії – це відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату
5	Бикова Г.	Фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності; він характеризується можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності і певних стратегічних напрямів розвитку страхової компанії

Інформація, наведена в таблиці 1.1, свідчить про різноманітність уявлень щодо «фінансового потенціалу страхової компанії» у науковому дискурсі. Загалом домінує ресурсний підхід до його визначення. Менш поширеним є підхід, що ототожнює фінансовий потенціал страхової компанії з показниками його фінансової надійності, такими як ліквідність, фінансова стійкість, платоспроможність тощо [1].

Однак жодне з наведених визначень не можна вважати «досконалим», оскільки:

- по-перше, в деяких визначеннях науковці ототожнюють фінансовий потенціал із сукупністю фінансових ресурсів, необхідних для нормального функціонування страхової компанії. Це не зовсім коректно, оскільки ресурсна концепція не враховує, що фінансовий потенціал проявляється в двох формах – це наявній і спожитій.;

- по-друге, деякі автори намагаються представити фінансовий потенціал як особливий вид потенціалу, акцентуючи увагу лише на його статичності, забуваючи про його здатність бути рушійною силою економічного розвитку страхової компанії в майбутньому;

- по-третє, забезпечення підприємства фінансовим потенціалом часто ототожнюють із поточним фінансово-майновим станом, а не з його потенційними фінансовими можливостями.

Таким чином, більшість визначень поняття «фінансовий потенціал страхової компанії» є дещо односторонніми і, отже, вважаються неповноцінними.

З урахуванням специфіки фінансового потенціалу страхової компанії, можна стверджувати, що фінансовий потенціал страхової компанії слід розуміти як сукупність можливостей, що визначаються наявністю та організацією використання фінансових ресурсів і організаційних механізмів, які спрямовані на забезпечення економічного розвитку страхової компанії в майбутньому [1].

Отже, фінансовий потенціал страхової компанії – це фінансові ресурси, що перебувають у господарському обігу та використовуються для проведення страхових операцій і здійснення інвестиційної діяльності [3, с. 49].

Фінансові ресурси страхової компанії є сукупністю грошових коштів, сформованих з метою фінансування розвитку страхової компанії в майбутньому періоді.

Фінансові ресурси страхової компанії це грошові доходи і надходження, що знаходяться в розпорядженні страхової компанії для здійснення операцій страхування і перестраховування з моменту укладання відповідного договору до здійснення зобов'язань у вигляді виплат страхових сум і відшкодувань, а також для здійснення інших видатків, які забезпечують процес страхування та проведення страховиком фінансової, інвестиційної та поточної господарської діяльності.

Фінансові ресурси страхової компанії складаються з двох основних частин – власного й залученого капіталу, причому залучена частина капіталу у вигляді страхових премій значно більша, ніж власна [6].

Ці засоби не належать страховикові, вони лише тимчасово, на період дії договорів страхування, перебувають в розпорядженні страхової компанії й використовуються на страхові виплати або перетворюються в прибуткову базу за умови беззбиткового проходження договорів. Цю частину капіталу складно назвати позиковим капіталом, оскільки в цьому випадку він повинен бути в подальшому відторгнутий в повному обсязі. Можливість перетворення цих засобів через деякий час в дохід страховика обґрунтовує коректність визначення «залучений капітал». Вони тимчасово можуть бути використані страховиком лише як інвестиційне джерело (рис. 1.1).

Фінансовий потенціал страхової організації складається з двох частин - власного і залученого капіталу, причому потяг частина капіталу значною мірою переважає над власною. Це обумовлено специфікою страхової діяльності. Страхування засноване на створенні грошових фондів, джерелом яких є кошти страхувальників, що надійшли у формі страхових премій.

Рис.1.1. Структура фінансового потенціалу страхової компанії [7]

Ці кошти належать страховику, вони лише тимчасово, на період дії договорів страхування, перебувають у розпорядженні страхової компанії і призначені для здійснення страхових виплат. За умови беззбиткового проходження договору вони або переходять в прибуткову базу, або повертаються страхувальникам в частині, передбаченої умовами договору. Цю частину капіталу неправомірно вважати позиковим капіталом, так як позиковий капітал надається під відсоток і повинен бути повернений кредитору в повному обсязі. Можливість перетворення цих коштів через деякий час в дохід страховика обґрунтовує коректність визначення В«залучені коштиВ» або В«залучений капіталВ». Вони тимчасово можуть бути використані страховиком і тільки в якості інвестиційного джерела.

У складі залученого капіталу страховика є елементи, які з повною упевненістю можна назвати позиковим капіталом. Це кредиторська заборгованість, наприклад заборгованість з оплати праці, і власне позиковий капітал – банківський кредит. Цей елемент у схемі займає чисть умовне місце. Страхові організації іноді вдаються до послуг банку у разі необхідності отримання кредиту ля виплати заробітної плати і т. п. Однак таке відбувається вкрай рідко, тому кредит – не настільки значущий елемент залученого капіталу.

Специфіка фінансів страховика, що полягає у ймовірності неспівпадіння обсягу сформованих страхових резервів і потреб у виплаті страхового відшкодування, відбивається на складі і структурі її фінансових ресурсів.

Специфіка діяльності страховиків полягає в попередньому зборі коштів клієнтів (страхових премій), щоб надалі при настанні певних подій (страхових випадків) зробити гарантовані виплати страхових сум і страхових відшкодувань [8].

Особливості кругообігу грошових коштів страховиків, який є більш складним ніж у інших суб'єктів господарювання та обумовлений специфікою страхової діяльності (рис. 1.2).

Особливе місце у кругообігу грошових коштів страхових компаній займає рух грошових коштів між власним капіталом та страховими резервами. При позитивному фінансовому результаті діяльності частина коштів перерозподіляється зі страхових резервів у власний капітал та може бути використана для виплати дивідендів [9].

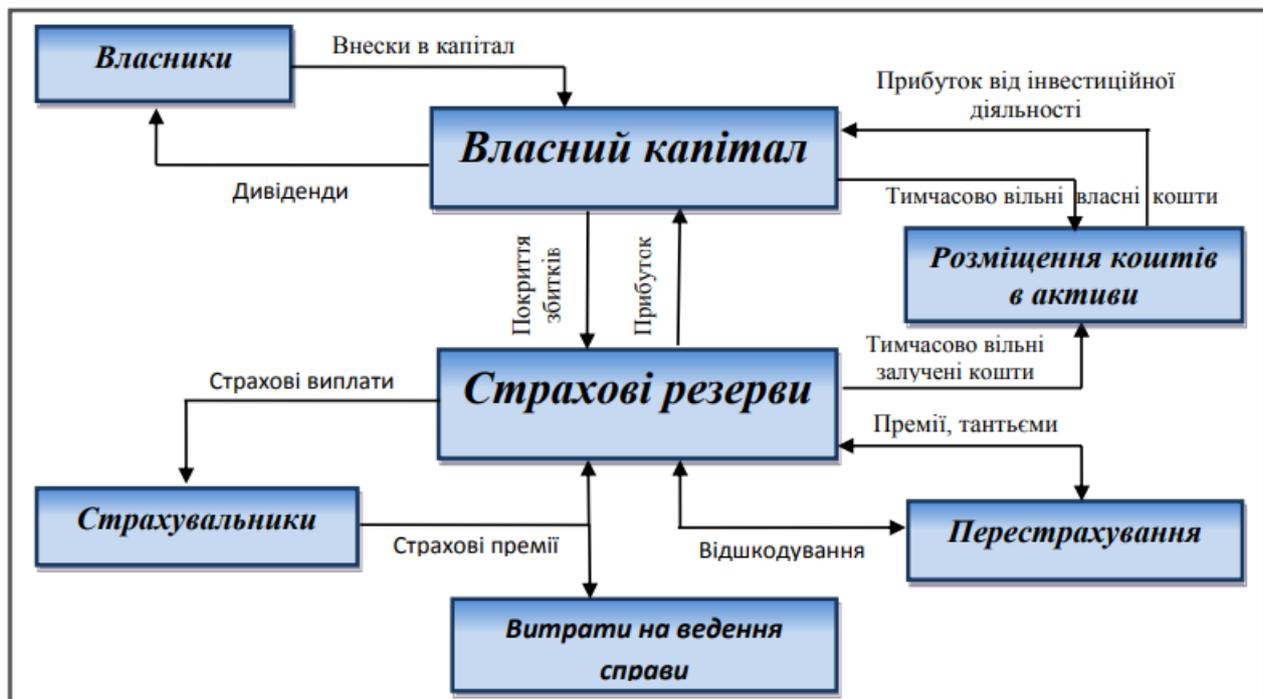

Рис.1.2. Схема кругообігу грошових коштів страхових компаній

При отриманні збитків вони можуть покриватися за рахунок власного капіталу шляхом спрямування коштів до страхових резервів, а потім на виплату страхових відшкодувань. Кругообіг грошових коштів ускладнюється здійсненням перестрахових операцій та широкомасштабною інвестиційною діяльністю.

1.2. Механізм формування фінансового потенціалу страхової компанії

По мірі поглиблення ринкових перетворень в економіці зростає роль ефективного управління фінансовими ресурсами, які нерозривно зв'язані з відтворювальними процесами і є необхідною умовою здійснення розширеного відтворення на всіх його стадіях і в усіх формах.

Важливим стратегічним сегментом економіки виступає страхування, оскільки воно забезпечує страховий захист, сприяє соціально-економічній стабільності в суспільстві та зниженню навантаження на витратну частину бюджетів різних рівнів, дозволяє оптимізувати діяльність суб'єктів економіки а рахунок централізованих фондів фінансових ресурсів, а також накопичувати фінансові ресурси для інвестування їх в економіку країни.

Для здійснення ефективного страхового захисту своїх клієнтів страхові компанії повинні мати достатній обсяг фінансових ресурсів і забезпечувати їх ефективне розміщення. При цьому встановлення оптимальних співвідношень між окремими джерелами формування та використання фінансових ресурсів страховиків є важливою передумовою забезпечення безперервності процесу страхування, постійної платоспроможності страхових компаній та стабільних фінансових результатів їх діяльності.

Питання процесу формування фінансових ресурсів страхових компаній, особливо в умовах фінансової кризи широко розглядається спеціалістами в даній сфері. Так Нагайчук Н.Г.[10] дослідив методи оцінки вартості капіталу страховиків [11]. Супрун А.А. розглянув організацію фінансового менеджера

страхових організацій з точки зору формування фінансових ресурсів [12]. Ткаченко Н. було досліджено зміни, які відбуваються в структурі капіталу страхових організацій [13].

Сутність поняття «капітал страховика» формується під впливом особливостей та специфіки страхової діяльності. Економічну природу цього поняття слід розглядати з позицій мети та завдань створення та функціонування страхової компанії як фінансового інституту. Такий підхід дає можливість визначити джерела формування капіталу та напрями їх уособлення в активах страховика.

На думку О.О. Гаманкової, капітал страховика у грошовій формі – це фінансові ресурси, які знаходяться у його розпорядженні [14]. Капітал є основою функціонування страховика і за джерелами формування поділяється на власний і залучений, останній включає залучені та позикові кошти.

Власний капітал є фінансовою основою діяльності страхової компанії і його формування підпорядковане двом цілям: по-перше, формування необхідного обсягу необоротних активів і, по-друге, формування визначеного обсягу оборотних активів, хоча для страхового бізнесу друга мета недосить актуальна. Власні фінансові ресурси - це ті ресурси, які належать страховикові на правах власності та використовуються для формування активів і представлені статутним, додатковим і резервним капіталом, а також включають нерозподілений прибуток [15].

Статутний капітал (фонд) є відправною точкою діяльності страховика і формує основу його фінансової стійкості. Це загальна вартість активів, що зафіксована в установчих документах і є внеском власників у капітал страховика. В залежності від організаційної форми страховика він може формуватися двома способами: шляхом внесення часток засновниками або шляхом відкритої підписки на акції.

Страхова організація на ряду з іншими інститутами (банками, біржами, інвестиційними фондами та ін) становить органічний елемент фінансової системи громадського господарства. Принцип акумулювання і наступного

розподілу значних грошових потоків визначає склад і структуру капіталу страхової компанії. Фінансові ресурси страхової організації значною мірою представлені залученими капіталом, який деякий час складає групу тимчасово вільних коштів страховика. Тому фінансовий механізм страхування цікавий з точки зору використання таких залучених ресурсів в якості джерела інвестицій.

Кругообіг коштів страхової організації не обмежується здійсненням страхових операцій, він ускладнюється постійною залученістю частини коштів у інвестиційний процес. Це дозволяє позначити кошти, що знаходяться в обороті страховика і використовуються для проведення страхових операцій і здійснення інвестиційної діяльності, як його фінансовий потенціал.

Особливості формування фінансових ресурсів страховика:

- жорстке державне регулювання обсягу і механізму формування статутного капіталу;
- специфічний порядок визначення чистого прибутку, доходів від страхової діяльності і страхових виплат;
- залучені обсяги формування специфічного елементу позикових фінансових ресурсів – страхових резервів, які обраховуються за спеціальною методикою, виходячи з обсягу зібраних страхових премій;
- специфічні цілі і терміни використання банківських кредитів (підтвердження ліквідності розміщення страхових резервів, виплат по страховому відшкодуванню, розвиток філіальної мережі і т.п.);
- великі потенційні можливості залучення банківських, облігаційних та інших видів кредитів з урахуванням великого обсягу власного капіталу і високу кредитоспроможність страховика; великі потенційні можливості залучення банківських, облігаційних та інших видів кредитів з урахуванням великого обсягу власного капіталу і високу кредитоспроможність страховика.

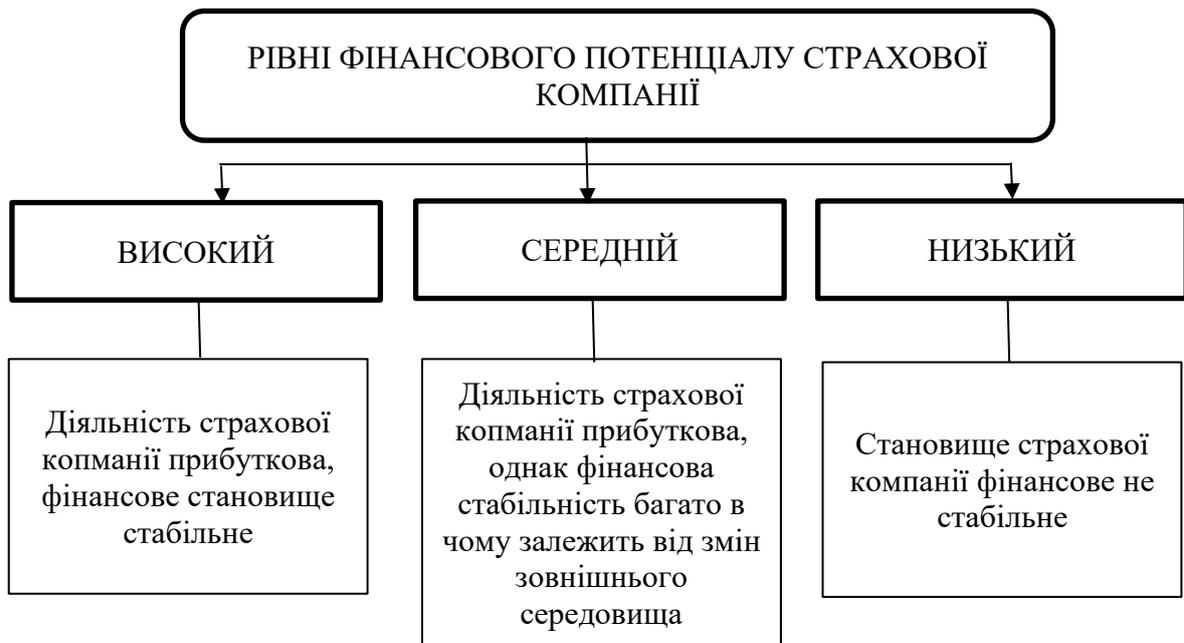

Рис. 1.3. Рівні фінансового потенціалу страховика [16]

Розміри фінансового потенціалу страховика визначається обсягом і якістю фінансових ресурсів, що знаходяться в його розпорядженні. Ці фінансові ресурси являють собою грошові доходи і надходження, використовувані страховою організацією для здійснення операцій страхування і перестраховання від моменту укладення договорів страхування до виконання зобов'язань по них у вигляді страхових виплат, а також для здійснення інвестицій та інших витрат, що забезпечують ведення договорів страхування, економічне стимулювання співробітників, удосконалення та підвищення якості страхових продуктів.

Механізм формування та використання капіталу страхової компанії досліджений професором Г. Лукаршем (Німеччина), який показав, яким чином формується фінансовий потенціал страховика.

Механізм формування і використання капіталу страхової компанії наведено на рисунку 1.2.

Рис. 1.4. Механізм формування фінансового потенціалу страховика [17, с. 48]

Проведення страхових операцій передбачає акумулювання страхових премій шляхом внесків кожним учасником страхового фонду, які супроводжується фактами виконання зобов'язань страховика з виплатою обумовленого страхового відшкодування лише деяким з них. Погашення витрат страхової компанії на ведення справи дає змогу визначити прибуток страховальника [18, с. 177].

Прийняття великих ризиків може поставити страхову компанію в складні умови щодо платоспроможності. У таких випадках застосовується механізм перестраховання, який передбачає залучення іншої страхової компанії в обмін на виплату перестраховальної премії. У договорі перестраховання можуть бути зазначені зворотні суми у вигляді комісійної винагороди для страховика. Крім того, для гарантії виконання зобов'язань перестраховиком створюється депозитний рахунок на його ім'я, куди вноситься премія перестраховання під певні відсотки, визначені договором.

Таким чином, прямий страховик отримує додаткові інвестиційні ресурси та дохід. Характер відносин щодо формування депозиту премій залежить від форми та умов договору перестраховання. Якщо на етапі заснування страхової компанії її основним елементом є власний капітал, то другим джерелом формування її фінансового потенціалу виступає інвестиційна діяльність, яка забезпечує певний дохід [19, с. 92].

Отже, формування фінансового потенціалу страхової компанії є складним процесом, який визначає її стабільність, конкурентоспроможність та здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами.

1.3. Методи оцінки фінансового потенціалу страхової компанії

Методи оцінки фінансового потенціалу страхової компанії включають аналіз фінансового стану через динамічний фінансовий аналіз, інтегральну оцінку інвестиційної привабливості, рентабельності, оцінку фінансового стану за допомогою тестів раннього попередження, а також інші ефективні методи діагностики фінансового стану. Цей підхід дозволяє виявити оптимальні способи аналізу для визначення надійності та потенціалу страхової організації.

Оцінка фінансового потенціалу страхової компанії є важливою складовою для визначення її стабільності, конкурентоспроможності та можливостей для розвитку. Один із ключових підходів у цьому процесі – аналіз фінансового стану через динамічний фінансовий аналіз (DFA). Цей підхід дозволяє виявити сильні та слабкі сторони компанії, оцінити її здатність виконувати зобов'язання перед страхувальниками та забезпечувати стійке функціонування навіть у нестабільних економічних умовах.

На рисунку 1.5 представлена група показників оцінки фінансового стану страхової компанії.

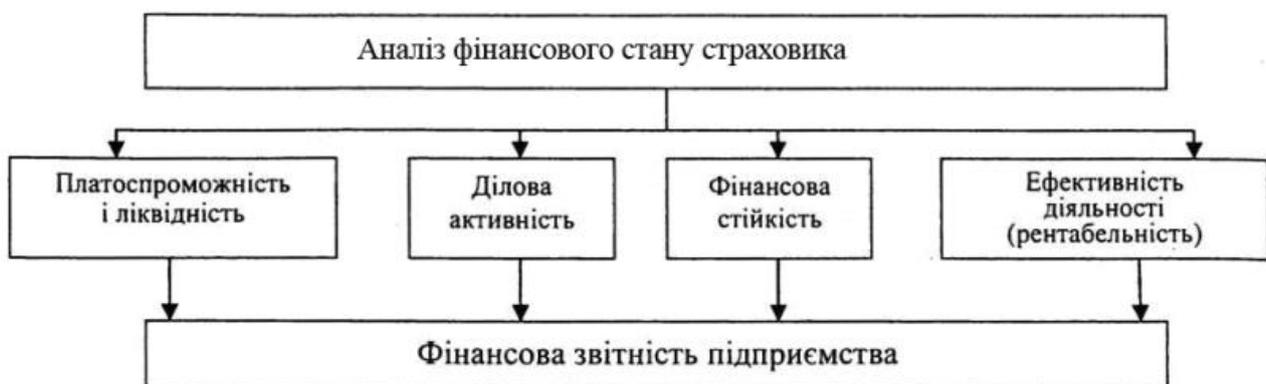

Рис.1.5. Групи показників оцінки фінансового стану страхової компанії

Узагальнення результатів досліджень щодо методики оцінки фінансового стану страхової компанії виявило, що здебільшого для цієї мети використовують чотири групи показників [20, с. 116]:

Група 1 – платоспроможності та ліквідності;

Група 2 – ділової активності;

Група 3 – фінансової стійкості;

Група 4 – рентабельності (ефективності діяльності).

Перша група показників фінансового стану пов'язана з оцінкою платоспроможності страховика. Друга група показників свідчить про оборотність активів, оборотність власного капіталу, оборотність оборотних активів тощо. Від швидкості обороту капіталу залежить прибуток, що надходить від різних видів діяльності страхової компанії. Третя група показників фінансового стану показує ступінь залежності страховика від позикових (залучених) коштів. Четверта група показників фінансового стану свідчить про ефективність діяльності страхової компанії.

Найбільш вдалою, на наш погляд, є система комплексного оцінювання фінансового стану страхової компанії, в якій поєднано однотипні показники і для оцінювання фінансового стану визначено такі групи показників: показники ліквідності та платоспроможності (табл. 1.2); показники рентабельності та ділової активності (табл. 1.3); показники фінансової стійкості (табл. 1.4) [21, с. 389].

СП (СВ) – страхові премії (виплати);

СПП (СВП) – сума страхових премій (виплат), переданих у перестраховування (компенсованих перестраховиками);

А – загальна сума активів;

НА – сума нематеріальних активів;

З – сума зобов'язань і забезпечень;

СР – математичні резерви (резерв довгострокових зобов'язань).

Розглянемо докладніше зміст зазначених групи показників.

Таблиця 1.2

Показники ліквідності та платоспроможності страхової компанії

[21, с. 389]

№	Показник	Формула для розрахунку	Алгоритм розрахунку
1	Коефіцієнт загальної (фінансової) автономії	Власний капітал / Валюта балансу	$p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} / p.1900 \text{ ф.1 гр. 4}$
2	Коефіцієнт страхової автономії	Власний капітал / Страхові резерви	$p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} / p.1530 \text{ ф.1 гр. 4}$
3	Коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал / Зобов'язання (поточні та довгострокові)	$p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} / (p.1595 + p.1695) \text{ ф.1 гр. 4}$
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності)	Абсолютно ліквідні активи / Поточні (короткострокові) зобов'язання і забезпечення	$(p.1160 + p.1165) \text{ ф.1 гр.4} / 1695 \text{ ф.1 гр.4}$
5	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання і забезпечення	$p.1195 \text{ ф.1 гр.4} / p.1695 \text{ ф.1 гр.4}$
Для «non-life» страховиків			
6	Коефіцієнт запасу платоспроможності (рівень платоспроможності)	Фактичний запас платоспроможності (ФЗП) / Нормативний запас платоспроможності (НЗП). $ФЗП = А - НА - З$ $НЗП = \max(НЗП_1, НЗП_2)$. $НЗП_1 = 0,18 (СП - 0,5 \cdot СПП)$ $НЗП_2 = 0,26 (СВ - 0,5 \cdot СВП)$	$ФЗП = (p.1300 - p.1000 - p.1595 - p.1695) \text{ ф.1 гр.4}$. $НЗП_1 = 0,18 (p.2011 - 0,5 \cdot p.2012) \text{ ф.2 гр.3}$. $НЗП_2 = 0,26 [(p.240) Д.2 \text{ гр. 3} - 0,5 \cdot p.150 Д.2 \text{ гр. 3}]$
7	Коефіцієнт достатності капіталу страховика	Прийнятні активи (ПА) / Нормативний обсяг активу (НОА). $НОА = \max(З+К, З+НЗП)$	$З = (p.1595 + p.1695 + p.1700) \text{ ф.1 гр.4}$. $К = 30 \text{ млн грн}$
Для «life» страховиків			
8	Коефіцієнт запасу платоспроможності (рівень платоспроможності)	$ФЗП / НЗП_3$. $НЗП_3 = 0,05 CP$	$ФЗП = (p.1300 - p.1000 - p.1595 - p.1695) \text{ ф.1 гр.4}$. $НЗП_3 = 0,05 CP = 0,05 \cdot [p.1531 \text{ ф.1 гр. 4}]$
9	Коефіцієнт достатності капіталу страховика	Прийнятні активи (ПА) / Нормативний обсяг активу (НОА). $НОА = \max(З+К, З+НЗП_3)$	$З = (p.1595 + p.1695 + p.1700) \text{ ф.1 гр.4}$. $К = 45 \text{ млн грн}$

Група показників ліквідності та платоспроможності є основною для визначення фінансового стану страховика. Оцінка проводиться через аналіз ліквідності, розрахунок нормативного і фактичного запасів платоспроможності.

За визначенням, ліквідність – це здатність швидко перетворити активи в готівку з мінімальними витратами його вартості для оплати власних зобов'язань за рахунок внутрішніх джерел [21, с. 390].

Особливу увагу має бути приділено коефіцієнтам, які демонструють, наскільки страховик є незалежним від зовнішніх джерел фінансування, а саме,

коефіцієнтам автономії та фінансової залежності. Чим більшою є питома вага власного капіталу у загальному обсязі капіталу, тим більше можливостей у страхової компанії щодо подолання несприятливих ситуацій у разі їх виникнення.

Таблиця 1.3

Критерії оцінки фінансового стану страховика

Діапазон значень CAR	Ступінь покриття власними коштами
0 %	Недостатнє
від 0 до 25 %	Нормальне
від 26 до 50 %	Добре
від 51 до 75 %	Надійне
від 76 %	Зразкове

Важливим для страхової компанії є коефіцієнт запасу платоспроможності, який визначає, у скільки разів фактичний запас платоспроможності (ФЗП) перевищує нормативний запас (НЗП). Цей показник дає підстави зробити висновок щодо достатності рівня платоспроможності страховика.

Поряд з коефіцієнтом запасу платоспроможності (або показника рівня платоспроможності страховика) важливим є показник рівня достатнього покриття власними коштами, який розраховують за такою формулою:

$$CAR = (ФЗП - НЗП) / НЗП, \quad (1.1)$$

Варто зазначити, що Розпорядженням Нацкомфінпослуг №850 від 07.06.2018, яке набуло чинності повною мірою з 30 червня 2020 року, затверджено додаткові вимоги до платоспроможності страховиків і достатності капіталу [22]. У Розпорядженні визначено поняття «прийнятні активи» (ПА) страховика та «нормативний обсяг активу» (НОА).

Прийнятні активи охоплюють: грошові кошти на поточному рахунку і касі, депозити та валютні вкладення згідно, нерухоме майно, акції та облігації підприємств, іпотечні сертифікати та облігації, облігації місцевих позик та міжнародних фінансових організацій, державні облігації України, права вимоги до перестраховиків, інвестиції в економіку України, банківські метали, кредити страхувальникам – фізичним особам, кошти, сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України з урахуванням деяких винятків. Проте, за таким підходом розрахувати прийнятні активи за допомогою даних лише «Звіту про фінансовий стан» виявляється неможливим, тому доведеться скористатися ще й «Примітками до річної фінансової звітності» [21].

Величину нормативного обсягу активів (НОА) визначають як більшу з двох величин:

$$\text{НОА} = \max (З+К, З+НЗП), \quad (1.2),$$

де З – сума зобов'язань і забезпечень (р. 1595 + р. 1695 + р. 1700) гр.4 пасиву балансу (Звіту про фінансовий стан);

НЗП – нормативний запас платоспроможності;ю

К – 30 млн грн для «non-life»-страховика та 45 млн грн – для «life»-страховика.

Проводячи комплексну оцінку рентабельності та ділової активності страхової компанії, визначають такі показники (табл. 1.4).

І, насамкінець, в межах комплексної оцінки фінансового стану страхової компанії проводиться комплексна оцінка фінансової стійкості (табл. 1.5).

Достовірність комплексної оцінки фінансового стану страхової компанії полягає не тільки у правильності розрахунків та порівнянні показників фінансового стану страховиків, а й правильній їх інтерпретації. З цього випливає важливість визначення критеріїв та нормативів для розрахованих показників (табл. 1.6).

Таблиця 1.4

Показники ділової активності страховика [30, с. 389]

№	Показник	Формула для розрахунку	Алгоритм розрахунку
1	Рентабельність активів (ROA)	Чистий прибуток / Середньорічний розмір активів	$100\% \times \text{р.2350 (або 2355) ф.2 гр. 3} / [0,5 \times (\text{р.1300 ф.1 гр.3} + \text{р.1300 ф.1 гр.4})]$
2	Рентабельність власного капіталу (ROE)	Чистий прибуток / Середньорічний розмір власного капіталу	$100\% \times \text{р.2350 (або 2355) ф.2 гр. 3} / [0,5 \{ \text{р.1495 ф.1 гр.3} + \text{р.1495 ф.1 гр.4} \}]$
3	Рентабельність продажів або страхової діяльності (ROS)	Чистий прибуток / Чисті зароблені страхові премії	$100\% \times \text{р.2350 (або р.2355) ф.2 гр. 3} / \text{р.2010 ф.2 гр. 3}$
4	Ділова активність у страхуванні (ресурсовіддача страхової діяльності, коефіцієнт оборотності активів)	Чисті зароблені страхові премії / Середньорічний розмір активів	$\text{р.2010 ф.2 гр. 3} / [0,5 \times (\text{р.1900 ф.1 гр. 3} + \text{р.1900 ф.1 гр. 4})]$
5	Залежність від перестраховиків	Частка перестраховика у страхових резервах / Страхові резерви	$100\% \times \text{р.1180 ф.1 гр. 4} / \text{р.1530 ф.1 гр. 4}$
6	Рівень страхового відшкодування (збитковість страхових операцій; рівень виплат, показник андеррайтингу)	Страхові виплати / Валові страхові премії	$100\% \times [(\text{р.240} + \text{р.250) Д.2 гр. 3}] / \text{р.2011 ф.2 гр. 3}$

Таблиця 1.5

Показники фінансової стійкості страховика [21, с. 389]

№	Показник	Формула для розрахунку	Алгоритм розрахунку
1	2	3	4
1	Чистий фінансовий результат (прибуток)	Прибуток (або збиток)	р.2350 (або 2355) ф.2 гр.3
2	Загальна фінансова стійкість	Дохід / Витрати	$[\text{р.2011} + \text{р.2014} + \text{р.2110} + \text{р.2120} + \text{р.2200} + \text{р.2220} + \text{р.2240} + \text{р.2105}] \text{ ф.2 гр.3} / [\text{р.2012} + \text{р.2013} + (\text{р.2014}) + \text{р.2050} + \text{р.2070} + (\text{р.2105}) + (\text{р.2110}) + \text{р.2130} + \text{р.2150} + \text{р.2180} + \text{р.2250} + \text{р.2255} + \text{р.2270}] \text{ ф.2 гр.3}$

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4
3	Стійкість власного капіталу (темп змін, темп приросту)	Зміна власного капіталу за рік / Власний капіталу на початку року	$100\% \times \{p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} - p.1495 \text{ ф.1 гр. 3}\} / 1495 \text{ ф.1 гр. 3}$
4	Стійкість оборотних активів (темп змін, темп приросту)	Зміна оборотних активів за рік / Розмір оборотних активів на початок періоду	$100\% \times \{p.1195 \text{ ф.1 гр. 4} - p.1195 \text{ ф.1 гр. 3}\} / p.1195 \text{ ф.1 гр. 3}$
5	Адекватність резервів преміям	Страхові резерви / Чисті зароблені страхові премії	$p.1530 \text{ ф.1 гр. 4} / p.2010 \text{ ф.2 гр. 3}$
6	Страхове покриття	Страхові резерви / Страхові відшкодування	$p.1530 \text{ ф.1 гр. 4} / [(p.240 + p.250) \text{ Д.2 гр.3}]$

Таблиця 1.6

Критерії та нормативи для показників фінансового стану [22, с. 389]

№	Назва	Критерій
оцінювання ліквідності та платоспроможності		
1	Загальна автономія	> 0,2
2	Страхова автономія	> 1
3	Фінансова незалежність	> 1
4	Абсолютна ліквідність	> 0,2
5	Поточна ліквідність	> 1
6,8	Запас платоспроможності	> 1,25. ФЗП > НЗП не менше 1 млн. євро
7,9	Достатність капіталу	> 1
оцінка рентабельності та ділової активності		
1	Рентабельність активів, %	> 0
2	Рентабельність власного капіталу, %	> інфляція за рік
3	Рентабельність продажів, %	> 0
4	Ділова активність у страхуванні	> 0
5	Залежність від перестраховиків, %	< 30%
6	Рівень страхового відшкодування, %	> 50%
оцінка фінансової стійкості		
1	Чистий фінансовий результат (прибуток)	> 0
2	Загальна фінансова стійкість	> 1
3	Стійкість власного капіталу (темп змін), %	> інфляція за рік (9,8% у 2018 році)
4	Стійкість оборотних активів (темп змін), %	> інфляція за рік (9,8% у 2018 році)
5	Адекватність резервів преміям	> 0,25
6	Страхове покриття	> 1

Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг) у 2003 р. ухвалила затвердити Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків у вигляді тестів раннього попередження [6].

Тести раннього попередження – це система порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків з визначеними Нацкомфінпослуг нормативами, подальше оцінювання показників за спеціальною шкалою та розрахунок інтегральної оцінки з урахуванням важливості впливу того або іншого показника на фінансову надійність страхової компанії.

Відповідно до рекомендацій здійснюється аналіз 11 найважливіших фінансових показників (капіталу, активів, страхових резервів, перестраховування, прибутковості, ліквідності тощо) та надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються за 4-бальною шкалою залежно від діапазону, у який потрапило значення відповідного показника.

На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати такі оцінки, як:

- 1 (стійка) – фінансові показники знаходяться на високому рівні;
- 2 (задовільна) – відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні;
- 3 (гранична) – фінансовий стан спричиняє побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній;
- 4 (незадовільна) – вважається недопустимим, фінансовий стан є дуже нестабільним.

Фактична оцінка кожного показника визначається порівнянням розрахованого значення показника з відповідною шкалою значень. Загальна оцінка дорівнює сумі фактичних оцінок за окремими показниками, помножених на відповідні вагові коефіцієнти.

На нашу думку, найбільш точним та дослідженим методом діагностики фінансового стану страхових компаній в Україні є саме тести раннього попередження, затверджені Нацкомфінпослуг.

Висновки до розділу 1

У першому розділі роботи було розглянуто теоретичні аспекти формування та використання фінансового потенціалу страхової компанії, що є основою для забезпечення її стабільності, конкурентоспроможності та ефективної діяльності в умовах сучасного ринку.

Було визначено економічну сутність фінансового потенціалу страхової компанії, який трактується як сукупність фінансових ресурсів та можливостей їх ефективного використання для досягнення стратегічних і тактичних цілей. З'ясовано, що фінансовий потенціал включає як внутрішні ресурси (власний капітал, страхові резерви, інвестиційний дохід), так і зовнішні можливості (залучення додаткового капіталу, співпраця з партнерами, використання інноваційних інструментів).

Розглянуто механізм формування фінансового потенціалу страхової компанії, який охоплює етапи планування, залучення, розподілу та управління фінансовими ресурсами. Встановлено, що ключовими факторами формування фінансового потенціалу є платоспроможність, якість страхового портфеля, ефективність інвестиційної політики та рівень управлінської компетентності.

Аналізу методів оцінки фінансового потенціалу страхової компанії. Особливу увагу приділено динамічному фінансовому аналізу (DFA), який дозволяє оцінювати стійкість компанії в умовах ринкових змін. Також розглянуто класичні методи, такі як аналіз фінансових коефіцієнтів, оцінка капітальної адекватності, аналіз рентабельності та тест раннього попередження.

Таким чином, у розділі систематизовано теоретичні знання щодо економічної сутності, механізмів формування та методів оцінки фінансового потенціалу страхової компанії, що створює основу для подальшого дослідження шляхів його вдосконалення у наступних розділах роботи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ «СТРАХОВА ГРУПА «ТАС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика страхової компанії

Акціонерне товариство «СГ «ТАС» зареєстроване в Україні та здійснює свою діяльність у сфері страхування. Компанія має акції, що розміщуються приватно. Основним напрямком її роботи є недержавне страхування, за винятком страхування життя [43].

Основною метою діяльності АТ «СГ «ТАС» є отримання прибутку через надання послуг зі страхового захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб, а також здійснення фінансових операцій у межах, передбачених чинним законодавством і Статутом компанії [43].

Предметом основної діяльності АТ «СГ «ТАС» є здійснення страхування, перестрахування, а також фінансових операцій, що пов'язані з формуванням, управлінням та розміщенням страхових резервів [11].

СГ «ТАС» є членом Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ), Морського страхового бюро України. Входить до Асоціації міжнародних експедиторів України (АМЕУ), Федерації страхових посередників України та Бюро кредитних історій.

Повна назва: Приватне акціонерне товариство «Страхова група «ТАС»

Головний офіс: 03062, м. Київ, пр. Перемоги, 65

Телефон: 0 800 500 195, +38 (044) 536 00 20

Е-mail: tas@tas-insurance.com.ua

Сайт: <https://sgtas.com.ua>

СК «ТАС» була першою вітчизняною компанією страхування життя. Сьогодні це одна з провідних та найбільш авторитетних страхових компаній свого напрямку в Україні. Вона пропонує своїм клієнтам широкий спектр

сучасних програм індивідуального та корпоративного страхування життя з якісним професійним обслуговуванням.

Основними каналами дистрибуції послуг компанії є розвинені мережі страхових брокерів, серед яких лідируючі позиції належать також членам Групи «ТАС» - ТОВ «Ассіс-Тас» та ТОВ «ТАС-Фінанс Консалтинг».

СГ «ТАС» займає провідні позиції на ринку страхування України як за сумою залучених за укладеними договорами страхування премій, так і за обсягом виплачених відшкодувань.

Компанія здійснює страхову діяльність на підставі ліцензії НБУ, виданої (переоформленої) 23.04.2024 року, та пропонує своїм клієнтам понад 100 різноманітних страхових продуктів, розроблених з урахуванням актуальних потреб клієнтів. Регіональна мережа компанії включає в себе понад 400 офісів продажів [42].

Компанія працює на українському страховому ринку вже майже чверть століття, зарекомендувавши себе за цей час надійним страховиком для понад 1 мільйона своїх клієнтів, що гідно виконує свої зобов'язання перед ними.

Компанія працює на українському страховому ринку вже майже чверть століття, зарекомендувавши себе за цей час надійним страховиком для понад 1 мільйона своїх клієнтів, що гідно виконує свої зобов'язання перед ними.

Так, компанія входить до безперечних лідерів ринку за обсягом премій та виплат і при цьому посідає перше місце за вказаними показниками серед компаній з виключно українським капіталом.

Традиційно перше місце посідає СГ «ТАС» і в низці сегментів ринку, зокрема в автострахованні. Багато років поспіль компанія є лідером ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності автовласників, а також утримує лідерство в сегменті добровільної «автоцивілки» та входить в число найбільших страховиків на ринку КАСКО.

Загалом Страхова група «ТАС» має ліцензії Нацкомфінпослуг на здійснення 38 видів страхування, з яких 21 – у формі добровільного та 17 – у формі обов'язкового. Загалом СГ «ТАС» пропонує своїм клієнтам понад 100

різноманітних страхових продуктів, розроблених з урахуванням актуальних потреб клієнтів.

Страхова група «ТАС» приділяє максимальну увагу якості обслуговування своїх клієнтів та опікується питаннями постійного підвищення рівня сервісу.

Уважний підхід до потреб клієнтів, оперативність відшкодування збитків та грамотний супровід в разі настання страхової події є пріоритетними завданнями для компанії.

З метою оптимізації процесу врегулювання збитків в компанії запроваджено низку проектів, спрямованих на спрощення процедури подання клієнтом документів на виплату, а також суттєве зменшення часу очікування ним відповідного відшкодування.

Для забезпечення зручності клієнтів та їх оперативного й якісного обслуговування СГ «ТАС» активно розвиває й регіональну мережу, що включає в себе майже 600 офісів продажів, а контакт-центр компанії, що здійснює інформаційно-консультаційну підтримку застрахованих осіб, працює в режимі 24/7 [43].

Про високий рівень сервісу та надійний страховий захист, що його забезпечує Страхова група «ТАС», свідчить той факт, що кількість клієнтів компанії, які саме їй довірили свій страховий захист, щороку лише зростає.

Досягнення СГ «ТАС» відзначено почесними нагородами і професійними преміями. Так, компанія є переможцем премії «Фінансовий Оскар» від журналу «Бізнес» – в номінаціях «Автостраховик року», «Найпрофесійніша страхова компанія», «Лідер медицини» тощо. Здобутки компанії відзначено й іншими преміями, зокрема від видання Insurance TOP – впродовж багатьох років поспіль СГ «ТАС» визнавалася ним «Лідером з ОСЦПВ за внутрішніми та міжнародними договорами».

Також компанією, з метою зміцнення лідируючих позицій на ринку страхових послуг, широко використовуються сучасні інноваційні методи продажу.

Запорукою успішного розвитку Групи є постійне удосконалення діяльності компанії, її прихильність передовим технологіям і методам управління, а також залучення висококласних фахівців і професійних консультантів, що володіють великим досвідом роботи та глибокими знаннями.

Але найголовніше надбання Групи – це згуртована команда однодумців, об'єднаних корпоративними цінностями компанії і націлених на лідерство. Це молоді, амбітні, успішні. постійно навчаючись новому, щодня пропонують бізнес-партнерам найкращі умови для співпраці та зростання їх добробуту. Ефективність роботи вимірюється не лише фінансовими показниками, але і позитивною репутацією Групи на ринках, де вона присутня [43].

СК «ТАС» діє відповідно до законів України та етичних норм, гарантуючи кожному клієнту конфіденційність, цінує своїх працівників, створюючи умови, за яких кожен співробітник може реалізувати свої здібності, організовує свою діяльність на основі виваженого стійкого розвитку, керується у своїй діяльності принципами демократичності і відкритості.

2.2. Оцінка фінансового стану страхової компанії

АТ «СГ «ТАС» надає послуги з усіх видів обов'язкового та добровільного страхування, а також перестраховування відповідно до ліцензій, отриманих згідно з чинним законодавством України.

Отримані результатами функціонування АТ «СГ «ТАС» в 2023 р. обсяг його страхових надходжень досяг 2 907 158 тис. грн, що на 27,79% більше суми платежів досліджуваного товариства, зібраних протягом 2022 р. та на 34,79% більше, за суму платежів 2021 р. (табл. 2.1)

Результати розрахунків вказують на нерівномірність зростання як сукупних доходів, так і сукупних витрат. У 2022 р. спостерігалось зменшення даних показників. Проте, у 2023 р. сукупний дохід компанії збільшився на 29,34%, у порівнянні з попереднім роком та на 24,46%, у порівнянні з початком

досліджуваного періоду. При чому, сукупні витрати також зросли: на 42,71%, у порівнянні з 2022 р. та на 25,80%, у порівнянні з 2021 р.

Таблиця 2.1

Сукупні доходи та витрати АТ «СГ «ТАС»

Показники	Сума за рік, тис. грн.			Зміни, тис.грн.		Темп приросту, %	
	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	2023 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2023 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Сукупні доходи							
Чисті зароблені страхові премії	2156765	2274876	2 907 158	750 393	632 282	34,79	27,79
Інші операційні доходи	267 217	151 597	140 698	-126 519	-10 899	-47,35	-7,19
Інші фінансові доходи	206 183	234 965	368 986	162 803	134 021	78,96	57,04
Інші доходи	142 033	6 212	33 511	-108 522	27 299	-76,41	439,46
Всього доходів	2772198	2667650	3 450 353	678 155	782 703	24,46	29,34
Сукупні витрати							
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	1142848	904319	1 341 252	198 404	436 933	17,36	48,32
Собівартість реалізованої продукції	488607	463062	531 454	42 847	68 392	8,77	14,77
Витрати від зміни інших страхових резервів	51152	52664	249 532	198 380	196 868	387,82	373,82
Адміністративні витрати	418 858	457 997	664 776	245 918	206 779	58,71	45,15
Витрати на збут	3 293	2 110	3 392	99	1 282	3,01	60,76
Інші операційні витрати	326 401	336 361	426 288	99 887	89 927	30,60	26,74
Фінансові витрати	5 785	6 653	7 175	1 390	522	24,03	7,85
Інші витрати	161 361	4 929	34 560	-126 801	29 631	-78,58	601,16
Витрати з податку на прибуток	83 826	136 316	115 747	31 921	-20 569	38,08	-15,09
Всього витрат	2682131	2364411	3374176	692 045	1 009 765	25,80	42,71

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Така динаміка вказує на перевищення темпів зростання сукупних витрат над сукупним доходом, що може свідчить про потенційні фінансові ризики для

АТ «СГ «ТАС» та недостатню ефективність управління витратами, що може призвести до зниження рентабельності та створення фінансового тиску на досліджуване товариство [46].

Фінансовий результат страхової компанії формується як різниця між доходами та витратами. До його складу входять чисті зароблені страхові премії, валовий дохід, прибуток від операційної діяльності, прибуток до сплати податків та чистий прибуток (рис. 2.1).

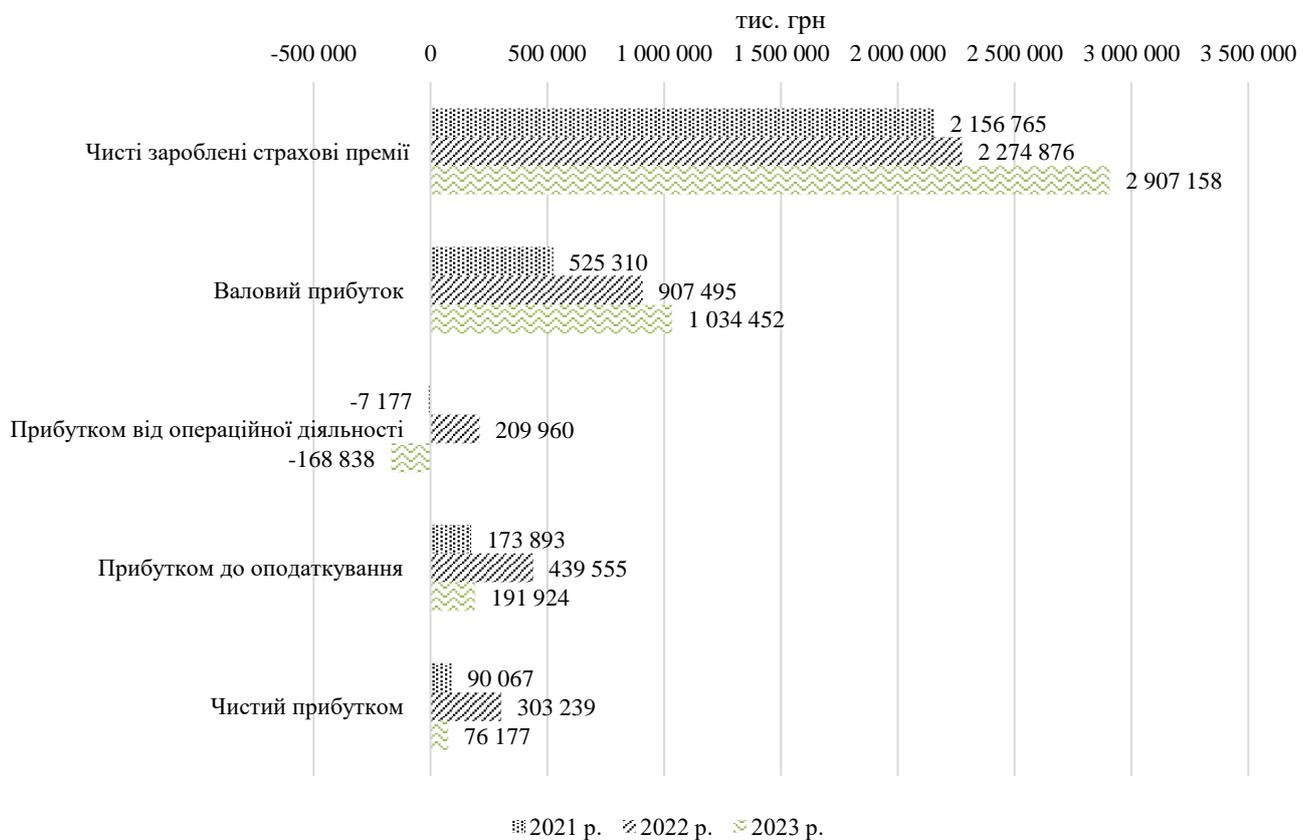

Рис. 2.1. Фінансові результати АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю страховика

Отримані результати засвідчують прибуткову діяльність страхової компанії, при чому максимальну суму прибутку АТ «СГ «ТАС» отримало у 2022 р. (303 239 тис. грн). Зростання чистого прибутку стало можливим завдяки підвищенню зароблених страхових премій та інших фінансових надходжень, а також одночасному скороченню суми чистих збитків, пов'язаних зі страховими виплатами. У 2023 р. чистий прибуток компанії був найнижчим і становив 76 177

тис. грн., що на 74,88% менше, у порівнянні з попереднім роком та на 15,42%, у порівнянні з 2021 р.

Аналіз майнового стану товариства відображено в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Аналіз складу майна АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Показники	Сума за рік, тис. грн. на 31.12.			Зміни, тис.грн.		Темп приросту, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2023 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Необоротні активи	1699281	1664428	2738134	1038853	1073706	61,13	64,51
Нематеріальні активи	2520	3 845	3158	638	-687	25,32	-17,87
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	994	994	994	-	-
Основні засоби	138 888	126 726	180 329	41 441	53 603	29,84	42,30
Інші фінансові інвестиції	769 106	744 949	1 241 182	472 076	496 233	61,38	66,61
Відстрочені аквізиційні витрати	225825	225 521	301 694	75 869	76 173	33,60	33,78
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	562 942	563 387	1 010 777	447 835	447 390	79,55	79,41
Оборотні активи	909594	1291436	1 169 967	260 373	-121 469	28,63	-9,41
Запаси	3 618	3 305	4 471	853	1 166	23,58	35,28
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	310 069	311 480	427 573	117 504	116 093	37,90	37,27
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	4 137	3 720	5 850	1 713	2 130	41,41	57,26
з бюджетом	68	51	6 913	6 845	6 862	10066,18	13454,90
з нарахованих доходів	17 179	17 010	31 197	14 018	14 187	81,60	83,40
Інша поточна дебіторська заборгованість	11 024	9 852	17 927	6 903	8 075	62,62	81,96
Поточні фінансові інвестиції	407 514	706 070	434 413	26 899	-271 657	6,60	-38,47
Гроші та їх еквіваленти	1 637	122 529	107 045	105 408	-15 484	6439,10	-12,64
Витрати майбутніх періодів	1 125	2 131	491	-634	-1 640	-56,36	-76,96
Частка перестраховика у страхових резервах	153 223	115 288	134 087	-19 136	18 799	-12,49	16,31
АКТИВИ	2608875	2955864	3908101	1299226	952 237	49,80	32,22

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Оцінку фінансового стану страховика необхідно проводити у декількох напрямках: аналіз майнового стану, визначення джерел формування фінансових ресурсів страховика, вивчення ефективності управління фінансовими ресурсами страхової компанії [47].

Дослідивши агрегований баланс можна зробити висновок, що протягом аналізованих років активи АТ «СГ «ТАС» щорічно зростали з 2608875 тис. грн у 2021 р. до 3908101 тис. грн у 2023 р.. Таке зростання відбувається за рахунок збільшення необоротних активів на 1 038 853 тис грн (61,13%) і оборотних активів на 260 373 тис грн (28,63%). У структурі балансу необоротні активи перевищують оборотні, хоча у 2022 р. частка необоротних активів дещо знизилася. Проте, у 2023 р. знову зросла до 70,06%, що є найвищим показником за досліджуваний період (рис. 2.2)

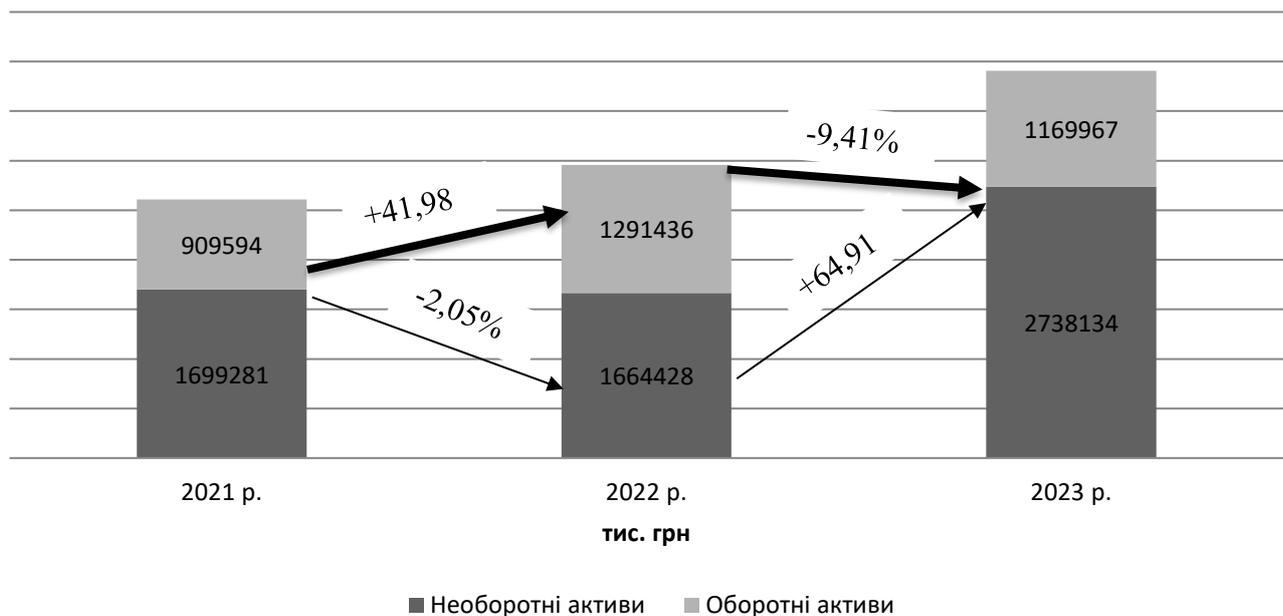

Рис. 2.2. Структура активів АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано автором за даними табл. 2.2

Необоротні активи у 2022 р зменшилися на 2,05%, у порівнянні з 2021 р. Дані зміни відбулися за рахунок зменшення як основних засобів так й інших фінансових інвестиції. Що стосується структури, то частка інших необоротних активів і довгострокової дебіторської заборгованості в загальній структурі майна суттєво збільшилася з 1,14 до 13,45%.

Вартість оборотних активів у 2023 р. становила 1 169 967 тис. грн., що на 9,41% менше, у порівнянні з попереднім роком та на 28,63% більше, ніж у 2021 р. Такі зміни відбулися за рахунок коливання поточних фінансових інвестицій, які займають в структурі оборотних активів товариства найбільшу частку (рис. 2.3).

Слід відмітити в діяльності страхової компанії негативну тенденцію до зростання частки дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів на кінець досліджуваного періоду. Така динаміка вказує на затримки в отриманні платежів від клієнтів або контрагентів, що може призвести до дефіциту обігових коштів для покриття поточних зобов'язань компанії [48].

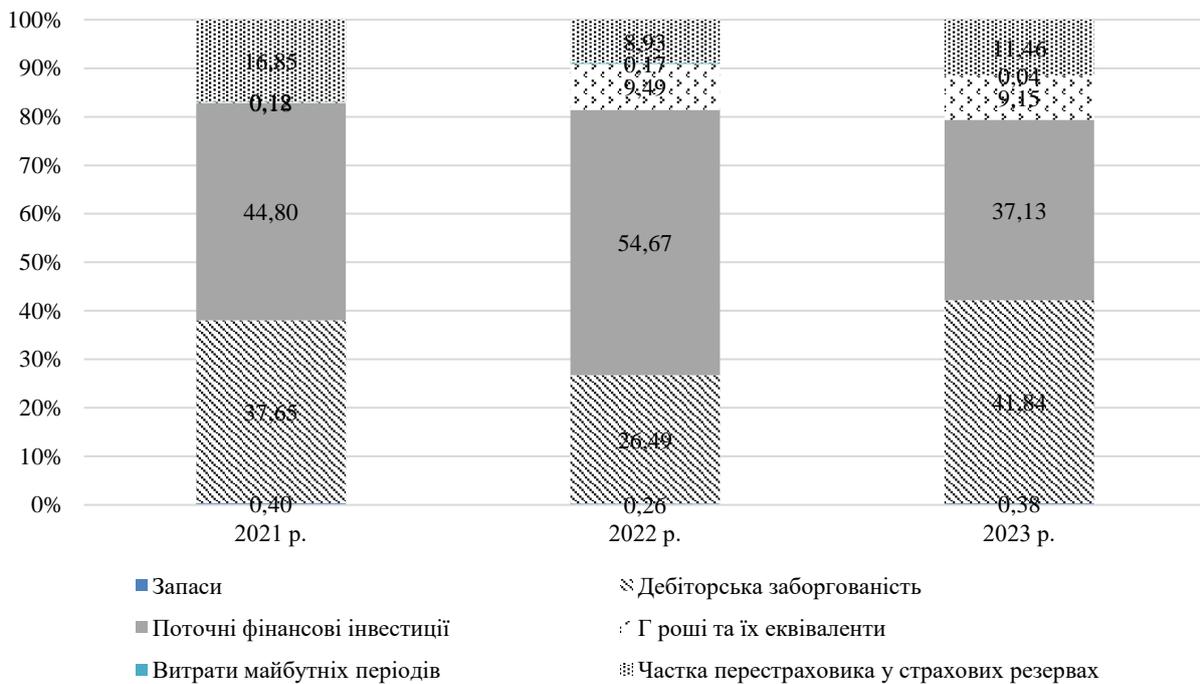

Рис. 2.3. Структурна оборотних активів АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано автором за даними табл. 2.2

Досліджуючи джерела фінансування діяльності АТ «СГ «ТАС» можна відмітити, що до них відносяться: власний капітал товариства, довгострокові та поточні зобов'язання та забезпечення (рис. 2.4).

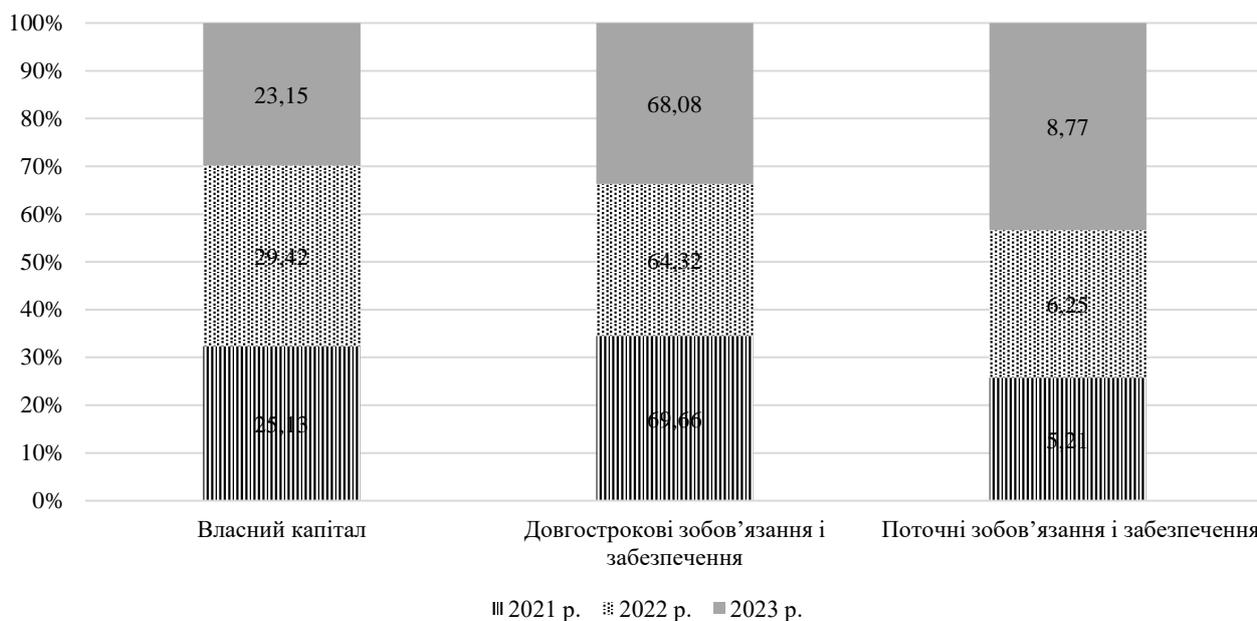

Рис. 2.4. Структури джерел формування фінансових ресурсів АТ «СГ «ТАС» у 2021–2023 рр.

Частка власного капіталу у пасивах балансу АТ «СГ «ТАС» у 2023 р. склала 23,15%, що на 6,27% менше, ніж у попередньому році, та на 7,88% нижче порівняно з 2021 р. Така динаміка вказує на посилення залежності компанії від зовнішніх джерел фінансування, що вимагає більшого контролю за фінансовими ризиками та вдосконалення структури капіталу.

Позикові кошти страхової компанії, представлені страховими резервами, у 2023 р. досягли 2 632 386 тис. грн. За трирічний період обсяг страхових резервів зріс на 47,33% (табл. 2.3).

Компанія АТ «СГ «ТАС» не має ані довгострокових, ані короткострокових кредитів, що є позитивним показником. Водночас, присутня невелика частка інших довгострокових зобов'язань та забезпечень, яка становить приблизно 1%.

У 2023 р. частка поточних зобов'язань і забезпечень склала 8,77% від балансу, що на 2,51% перевищує показник 2022 р. та на 3,56% більше, ніж у 2021 р. Зростання поточних зобов'язань про підвищення напруженості у грошових потоках та можливі труднощі з ліквідністю, оскільки компанія повинна буде погасити ці зобов'язання у короткостроковій перспективі, проте позитивна

динаміка зростання валюти балансу страховика не викликає занепокоєння щодо незначного зростання поточних зобов'язань [50].

Таблиця 2.3

Аналіз джерел формування фінансових резервів
АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Показники	Сума за рік, тис. грн. на 31.12			Зміни, тис.грн.		Темп приросту, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2023 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал	655 709	869 688	904 876	249 167	35 188	38,00	4,05
Зареєстрований капітал	102 000	102 000	102 000	0	0	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	81 103	81 103	140 606	59 503	59 503	73,37	73,37
Резервний капітал	16 397	16 397	16 397	0	0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	394 340	553 598	581 071	186 731	27 473	47,35	4,96
Інші резерви	61 869	116 590	64 802	2 933	-51 788	4,74	-44,42
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1817346	1 901 326	2660671	843 325	759 345	46,40	39,94
Інші довгострокові зобов'язання	14 430	15 599	8 324	-6 106	-7 275	-42,31	-46,64
Довгострокові забезпечення	16 233	16 292	19 961	3 728	3 669	22,97	22,52
Страхові резерви	1786683	1 869 435	2632386	845 703	762 951	47,33	40,81
Поточні зобов'язання і забезпечення	135 820	184 850	342 554	206 734	157 704	152,21	85,31
Поточна кредиторська заборгованість	106884	169 448	215 221	108 337	45 773	101,36	27,01
Доходи майбутніх періодів	308	261	255	-53	-6	-17,21	-2,30
Інші поточні зобов'язання	28 628	15 141	127 078	98 450	111 937	343,89	739,30
Усього джерел фінансування	2608875	2955864	3908101	1299226	952 237	49,80	32,22

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Наступним кроком аналізу фінансового стану АТ «СГ «ТАС» є ефективне адміністрування фінансових ресурсів страхової компанії, яке нерозривно пов'язане з комплексом управлінських рішень, які приймає керівництво для формування оптимальної структури капіталу, активів страховика та

забезпечення достатності власних фінансових ресурсів для покриття поточних витрат і підтримки операційної діяльності.

Забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами страхової компанії повинно стати основою для її фінансової стабільності та подальшого зростання. У зв'язку з цим, пріоритетним напрямом діяльності є освоєння нових ринків, що сприятиме підвищенню ефективності використання фінансових та інших ресурсів, забезпечить стабільні надходження доходів від реалізації послуг та дозволить збільшити рентабельність компанії [53].

До показників, що характеризують ефективність використання фінансових ресурсів, належать: індикатори фінансової стійкості та платоспроможності.

Показники платоспроможності ілюструють можливість компанії своєчасно та у повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами та клієнтами. Вони є важливими характеристиками фінансової стабільності та надійності підприємства, оскільки відображають рівень забезпеченості активами, співвідношення боргових і власних коштів, а також здатність компанії покривати поточні зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Підтримка високих показників платоспроможності сприяє зростанню довіри з боку партнерів і клієнтів, а також забезпечує стійкість і стабільність розвитку компанії в довгостроковій перспективі [54].

Показники платоспроможності досліджуваного товариства розраховані в табл. 2.5.

З таблиці 2.5 видно, що більшість коефіцієнтів ліквідності має позитивні значення, що свідчить про сприятливі тенденції для розвитку страхової компанії. Коефіцієнт поточної ліквідності визначає, наскільки оборотні активи покривають короткострокові пасиви, і використовується для оцінки здатності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. У АТ «СГ «ТАС» цей показник перевищує нормативні значення, що означає, що страховик зможе своєчасно розрахуватися з короткостроковими боргами [55].

Таблиця 2.5

Аналіз показників платоспроможності АТ «СГ «ТАС»
за 2021–2023 рр.

Показник	Норматив	Досліджуваний період			Відхилення від нормативу		
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5 – 2	6,70	6,99	3,42	5,20	5,49	1,92
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8 – 1	6,67	6,97	3,40	5,87	6,17	2,60
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,35	0,02	0,72	0,50	-0,18	0,52	0,30
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,8 – 1	2,53	2,51	1,74	1,73	1,71	0,94

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Протягом трьох років значення цього коефіцієнта коливалося в межах від 3,40 до 6,70, що вказує на те, що на кожну гривню короткострокових зобов'язань припадало від 3,40 грн до 6,70 грн оборотних активів. Проте в кінці досліджуваного періоду цей показник показує тенденцію до зменшення.

Коефіцієнт швидкої ліквідності демонструє можливість страховика своєчасно виконувати страхові виплати, використовуючи високоліквідні активи. Значення цього показника перевищує нормативні вимоги, що свідчить про підвищення якості оборотних активів, що є позитивним фактором і свідчить про те, що в АТ «СГ «ТАС» достатньо ліквідних оборотних коштів для виконання своїх зобов'язань. У 2023 р. на кожну гривню поточних зобов'язань припадало 3,40 грн високоліквідних активів, що значно перевищує норматив, хоча й нижче за показники попередніх років.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає, яку частину короткострокових зобов'язань підприємство здатне погасити в найближчий час. Протягом аналізованого періоду цей показник лише у 2021 р. не відповідав встановленим нормативам. У 2022 та 2023 рр. він суттєво перевищував нормативні значення, що свідчить про ефективність стратегії управління фінансовими ресурсами компанії.

Коефіцієнт критичної ліквідності вказує на частину поточних зобов'язань, яка може бути покрита не лише наявними активами підприємства, а й за рахунок майбутніх надходжень. У АТ «СГ «ТАС» цей коефіцієнт перевищує нормативний показник протягом усього аналізованого періоду, хоча демонструє тенденцію до зниження. Незважаючи на це, він залишається в межах норми, що свідчить про позитивні результати діяльності страхової компанії.

На рисунку 2.5 графічно інтерпретовано динаміку показників ліквідності.

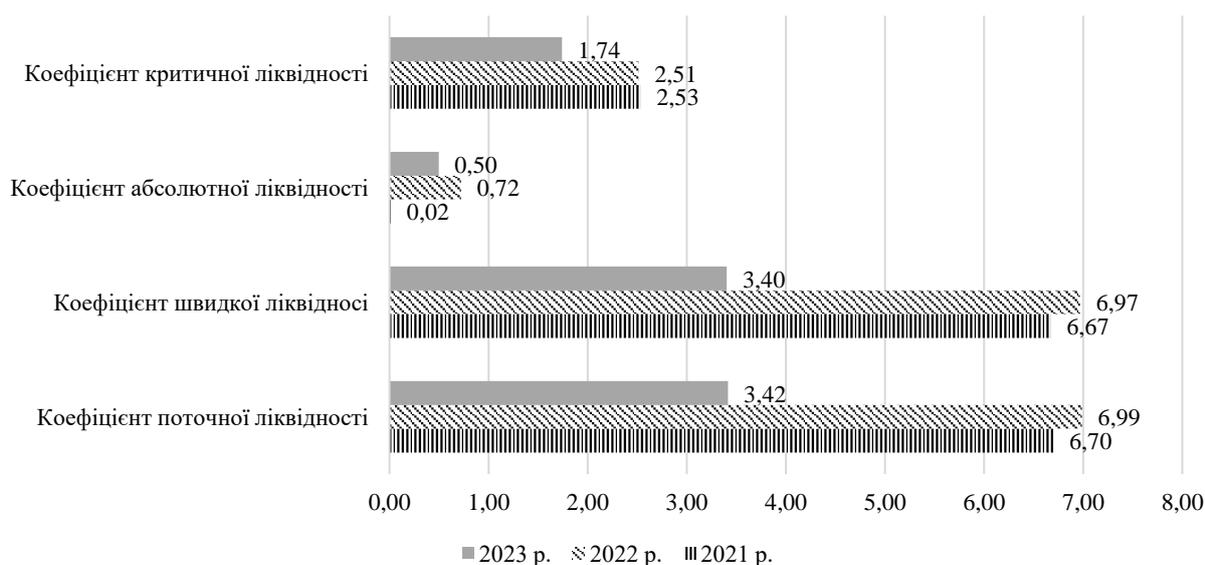

Рис. 2.5. Динаміка показників ліквідності АТ «СГ «ТАС» за 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі табл. 2.5

Таким чином, АТ «СГ «ТАС» здатна своєчасно виконувати свої поточні фінансові зобов'язання, що знижує ризики неплатоспроможності та можливість банкрутства.

Наступним етапом стало визначення фінансової стійкості компанії.

Фінансова стійкість – це такий стан ресурсів компанії, коли страхова організація має можливість вільно розпоряджатися грошовими коштами та ефективно їх використовувати, що забезпечує безперервність її операційної діяльності та покриття відповідних витрат [57].

Фінансова стійкість страхової компанії оцінюється на основі ряду відносних показників, серед яких: коефіцієнти фінансової стійкості,

стабільності, загальної автономії, страхової автономії, фінансового ризику та залежності від перестраховування (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз показників фінансової стійкості АТ «СГ «ТАС» за 2021 – 2023 рр.

Показник	Норматив	Досліджуваний період			Відхилення від нормативу		
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0,8	0,95	0,94	0,91	0,15	0,14	0,11
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,7-0,9	0,25	0,29	0,23	-0,45	-0,41	-0,47
Коефіцієнт загальної автономії	> 0,5	0,25	0,29	0,23	-0,25	-0,21	-0,27
Коефіцієнт страхової автономії	0,5-0,7	0,27	0,32	0,26	-0,23	-0,18	-0,24
Коефіцієнт фінансового ризику	< 1	2,98	2,40	3,32	-2,73	-2,15	-3,07
Коефіцієнт залежності від перестраховування	< 0,5	0,06	0,04	0,05	0,44	0,46	0,45

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Коефіцієнт фінансової стійкості вказує на наявність певного ризику втрати платоспроможності у страхової компанії, якщо доступ до короткострокових зобов'язань буде обмежено. Нормативне значення цього показника повинно перевищувати 0,8. В АТ «СГ «ТАС» він варіюється в межах 0,91–0,95, що свідчить про відсутність ризиків втрати платоспроможності, хоча протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція до його зниження. У 2023 р. 91% активів компанії фінансувалися за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової стабільності АТ «СГ «ТАС» протягом трьох проаналізованих років не відповідав нормативним вимогам. Така динаміка вказує на недостатній рівень власного капіталу компанії, який використовується для покриття її зобов'язань. У 2023 р. на кожную гривню зобов'язань припадало лише 23 копійки власного капіталу.

Значення коефіцієнта загальної автономії вказує на те, що АТ «СГ «ТАС» має значну залежність від запозичених коштів. Хоча коефіцієнт не демонструє

однозначної тенденції, у 2023 році його значення було найнижчим, що свідчить про те, що товариство може фінансувати лише 23% своїх активів за рахунок власних ресурсів.

Коефіцієнт страхової автономії також виявився нижчим за нормативне значення, що вказує на недостатність власного капіталу страхової компанії для виконання своїх зобов'язань перед страховиками. Аналізований показник коливався в діапазоні від 0,26 до 0,32.

Коефіцієнт фінансового ризику перевищує одиницю, що свідчить про високу залежність страховика від позикових коштів. У 2021 р. на 1 грн власного капіталу припадало 2,98 грн боргових зобов'язань, а в 2023 р. цей показник зріс до 3,32 грн.

Протягом аналізованого періоду коефіцієнт залежності від перестраховування демонструє позитивні значення. Низькі показники свідчать про те, що «АТ «СГ «ТАС» має відносну незалежність від перестраховування, що означає, що керівництво компанії не покладається на перестраховування в управлінні своїми ризиками.

Таким чином, фінансовий стан АТ «СГ «ТАС» за аналізований період можна оцінити як стабільний, однак з певними викликами. Компанія демонструє зростання сукупних доходів на 29,34% у 2023 р. порівняно з 2022 р. та на 24,46% порівняно з 2021 р., завдяки збільшенню чистих зароблених страхових премій. Проте, витрати зросли на 42,71% у 2023 р., що перевищує темпи зростання доходів і вказує на можливі ризики для рентабельності компанії. Чистий прибуток знизився на 74,88% порівняно з 2022 р., що свідчить про зниження ефективності управління витратами. Зростання активів на 49,80% у 2023 р. переважно відбулося за рахунок збільшення необоротних активів, що покращує довгострокову стабільність, але зменшення частки власного капіталу в структурі пасивів до 23,15% свідчить про підвищення залежності від зовнішнього фінансування. Враховуючи такі результати, АТ «СГ «ТАС» слід приділити увагу оптимізації витрат і управлінню фінансовими ризиками для підтримання фінансової стійкості та платоспроможності.

2.3. Аналіз фінансового потенціалу страхової компанії

Для визначення фінансового потенціалу АТ «СГ «ТАС» необхідно провести:

- аналіз показників рентабельності страховика;
- тест раннього попередження нестабільності діяльності.

Показники рентабельності допоможуть визначити ефективність формування прибутку АТ «СГ «ТАС» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників рентабельності АТ «СГ «ТАС» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від	
				2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5	6
Рентабельність страхової послуги	7,88	33,53	5,68	-2,20	-27,85
Рентабельність продаж	4,18	13,33	2,62	-1,56	-10,71
Рентабельності активів	3,45	10,26	1,95	-1,50	-8,31
Рентабельності власного капіталу	13,74	34,87	8,42	-5,32	-26,45

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Проаналізувавши показники рентабельності АТ «СГ «ТАС» можемо стверджувати, що на кінець досліджуваного періоду всі показники рентабельності погіршилися. Найвищі показники рентабельності страховика відмічалися у 2022 р., найгірші у 2023 р.

Рентабельність страхової послуги у 2023 р. зменшилася на 27,85%, у порівнянні з попереднім роком та на 2,20%, у порівнянні з 2021 р. Це свідчить про зниження ефективності надання страхових послуг та можливі проблеми в управлінні витратами або зміни в умовах ринку.

Рентабельність продажу АТ «СГ «ТАС» також погіршилася на 10,71%, у порівнянні з 2022 р. та становила 2,62%, що є низьким показником і вказує на те, що компанія стикається з викликами у досягненні прибутковості своїх операцій, що пов'язано зі зростання витрат на ведення бізнесу та впливом зовнішніх економічних чинників та політичної нестабільності.

Рентабельність активів у 2023 р. становила 1,95%, що вказує на значне зниження в порівнянні з попередніми роками. Цей показник відображає

ефективність використання активів компанії для генерації прибутку, і зниження рентабельності свідчить про зростання витрат та недостатню продуктивність активів страховика.

Рентабельність власного капіталу за останній рік знизилась на 26,45%, що свідчить про зменшення віддачі власного капіталу страховика. Графічно показники рентабельності інтерпретовано на рис. 2.7.

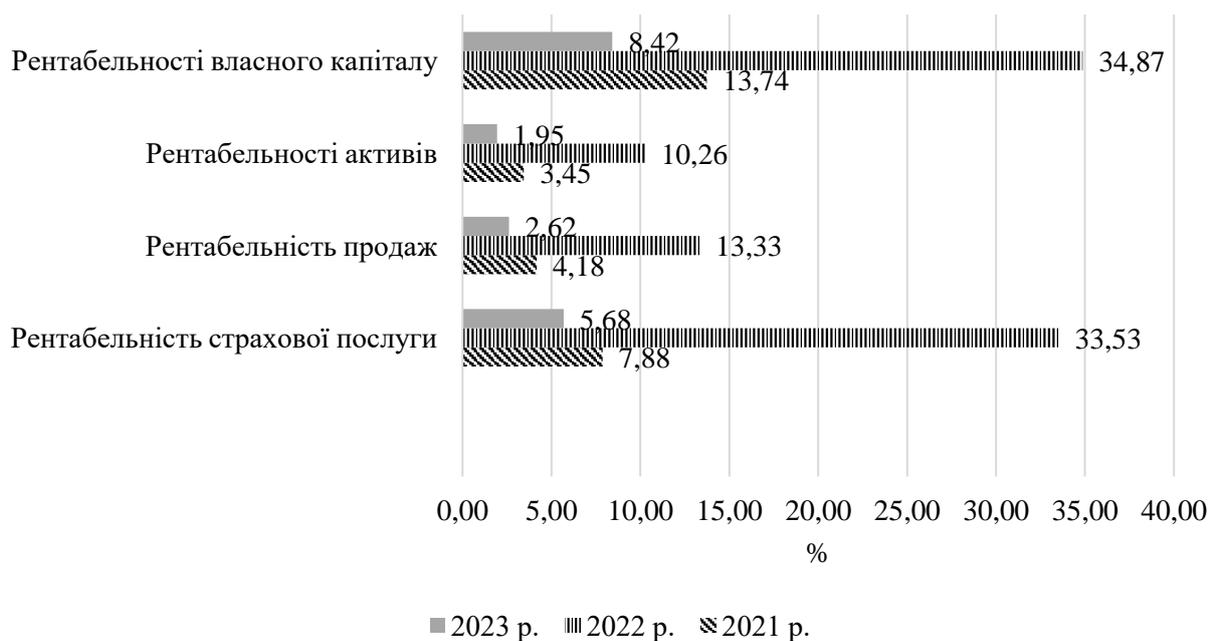

Рис. 2.7. Динаміка показників рентабельності АТ «СГ «ТАС» за 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі табл. 2.7

Здійснивши аналіз формування та ефективності використання прибутку, було встановлено, що доходи і витрати з кожним роком збільшуються, однак в 2023 р. витрати збільшувалися швидшими темпами, тому чистий прибуток компанії зменшувався. Показники прибутковості погіршувалися та були невисокими. У зв'язку з цим АТ «СГ «ТАС» необхідно вжити заходів для нарощування фінансового потенціалу компанії за рахунок:

- зменшення витрат, які відносяться на реалізацію послуг;
- максимальне використання потенціалу, який знаходиться в розпорядженні страхової компанії, не виключенням є і фінансові ресурси;

- нарощення обсягу надання послуг;
- раціональне розміщення одержаного прибутку для отримання оптимального ефекту.

Основним фактором, що визначає рівень рентабельності АТ «СГ «ТАС», є великі витрати на утримання компанії, а не обсяг виплат. Тому ключовим напрямком фінансового менеджменту має стати удосконалення політики управління витратами підприємства.

Тести раннього попередження – це система, що дозволяє порівнювати фактичні фінансові результати роботи страхових компаній із показниками, визначеними Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг. Дана система включає в себе аналіз і оцінку ризиків, які можуть виникнути в процесі діяльності страховиків [66].

Відповідно до Рекомендацій, здійснюється аналіз таких аспектів, як капітал, активи, перестраховальні операції, страхові резерви, дохідність і ліквідність, після чого надається відповідна оцінка. Результати оцінюються за 4-бальною шкалою в залежності від того, до якого інтервалу належить показник. На основі цих тестів раннього попередження страхові компанії можуть отримати різні оцінки [67]:

- 1 (стабільна) – фінансові показники демонструють високий рівень;
- 2 (задовільна) – серйозних проблем немає, показники перебувають на середньому рівні;
- 3 (критична) – фінансовий стан викликає занепокоєння, показники суттєво нижчі за середні;
- 4 (незадовільна) – вважається неприйнятною, фінансовий стан є вкрай нестабільним.

На підставі аналізування методичних підходів фінансових даних за 2021-2023 р. АТ «СГ «ТАС» було проведено визначено фінансовий потенціал страховика за тестами раннього попередження згідно з методикою Держфінпослуг (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Розрахунки показників тестів раннього попередження для АТ «СГ«ТАС»

№	Показник	Метод розрахунку	Розраховане значення показника		
			2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6
1	Показник дебіторської заборгованості	$ПДЗ = 100 \% \times (\text{Дебіторська заборгованість}) / (\text{Капітал})$	52,23	39,34	54,09
2	Показник ліквідності активів	$ПЛА = 100 \% \times (\text{Високоліквідні активи}) / (\text{Зобов'язання})$	20,95	39,72	18,03
3	Показник ризику страхування	$ПРС = 100 \% \times (\text{Сума чистих премій за всіма полісами}) / (\text{Капітал})$	328,92	261,57	321,28
4	Зворотний показник платоспроможност	$ЗПП = 100 \times (\text{Загальна сума зобов'язань}) / (\text{Капітал})$	297,87	239,88	331,89
5	Показник дохідності	$ПД = 100 \times (\text{Чистий прибуток}) / (\text{Капітал})$	13,74	34,87	8,42
6	Показник обсягів страхування (андерайтингу)	$ПА = 100 \times (\text{Виплати і витрати}) / (\text{Сума чистих зароблених премій})$	124,36	103,94	116,06
7	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	$ПВРК = 100 \% \times (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Капітал})$	272,48	214,95	290,91
8	Показник дохідності інвестицій	$ПДІ = 100 \% \times (\text{Прибуток від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом року})$	-0,26	7,87	-4,89

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Далі було надано фактичну оцінку отриманим показникам, відповідно шкали, запропонованої Шпіцглюз С.О. [68].

Наступним етапом стало ранжування показників раннього попередження страхової компанії на основі експертної оцінки, а також обчислення вагових коефіцієнтів для кожного показника за формулою Фішберна [68].

Результати тесту для АТ «СГ «ТАС» представлені у табл. 2.9.

Отриманий результат показників оцінки фінансового потенціалу АТ «СГ «ТАС» методом раннього попередження є незадовільними, страхова компанія отримала у 2021 р. та 2023 р. оцінку 3,56, що є наближеним до «4» (незадовільним), а це означає, що фінансовий потенціал страховика викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за

критичний. У 2022 р. компанія мала «граничний» стан фінансової стійкості, проту, наступного року погіршила свої показники.

Таблиця 2.9

Розрахунок значень показників і виставлення фактичних оцінок згідно результату тесту для АТ «СГ «ТАС» у 2021-2023 рр.

№	Показник	Нормативні співвідношення темпів зростання (Т)	Оціночна шкала			Коефіцієнт	Фактична оцінка		
			2021	2022	2023		2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Показник дебіторської заборгованості	1. $0 \leq \text{ПДЗ} < 50$ 2. $50 \leq \text{ПДЗ} < 75$ 3. $75 \leq \text{ПДЗ} < 100$ 4. $100 \leq \text{ПДЗ}$	2	1	2	0,11	0,22	0,11	0,22
2	Показник ліквідності активів	1. $95 \leq \text{ПЛА}$ 2. $80 \leq \text{ПЛА} < 95$ 3. $65 \leq \text{ПЛА} < 80$ 4. $\text{ПЛА} < 65$	4	4	4	0,17	0,68	0,68	0,68
3	Показник ризику страхування	1. $\text{ПРС} \leq 100$ 2. $100 < \text{ПРС} \leq 200$ 3. $200 < \text{ПРС} \leq 300$ 3. $300 < \text{ПРС}$	4	3	4	0,08	0,32	0,24	0,32
4	Зворотний показник платоспроможності	1. $0 < \text{ЗПП} \leq 20$ 2. $20 < \text{ЗПП} \leq 50$ 3. $50 < \text{ЗПП} \leq 75$ 4. $75 < \text{ЗПП}, \text{ЗПП} \leq 0$	4	4	4	0,14	0,56	0,56	0,56
5	Показник дохідності	1. $50 < \text{ПД}$ 2. $25 < \text{ПД} \leq 50$ 3. $0 \leq \text{ПД} \leq 25$ 4. $\text{ПД} < 0$	3	2	3	0,22	0,66	0,44	0,66
6	Показник обсягів страхування (андерайтингу)	1. $\text{ПА} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПА} \leq 100$ 3. $100 < \text{ПА} \leq 110$ 4. $110 < \text{ПА}$	4	3	4	0,06	0,24	0,18	0,24
7	Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	1. $0 < \text{ПВРК} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПВРК} \leq 75$ 3. $75 < \text{ПВРК} \leq 100$ 4. $100 < \text{ПВРК}, \text{ПВРК} \leq 0$	4	4	4	0,03	0,12	0,12	0,12
8	Показник дохідності інвестицій	1. $10 \leq \text{ПДІ}$ 2. $5 \leq \text{ПДІ} < 10$ 3. $0 \leq \text{ПДІ} < 5$ 4. $\text{ПДІ} < 0$	4	2	4	0,19	0,76	0,38	0,76
Загальна оцінка 2021 р.			0,22+0,68+0,32+0,56+0,66+0,24+0,12+0,76=3,56						
Загальна оцінка 2022 р.			0,11+0,68+0,24+0,56+0,44+0,18+0,12+0,38=2,71						
Загальна оцінка 2023 р.			0,22+0,68+0,32+0,56+0,66+0,24+0,12+0,76=3,56						

Джерело: розраховано автором

Аналіз фінансового потенціалу АТ «СГ «ТАС» виявив слабкі місця у фінансовому менеджменті компанії та окреслив можливі шляхи підвищення ефективності її страхової діяльності. Страхові резерви становлять ключовий компонент залученого капіталу страхової компанії. Вони формуються з метою гарантування майбутніх виплат за страховими сумами та відшкодуванням, що залежить від різних видів страхування та перестраховування.

Відповідно до «Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя», страхові резерви поділяються на: резерв довгострокових зобов'язань; резерв збитків або резерв належних виплат; резерв незароблених премій; резерв катастроф; інші страхові резерви [69].

Розглянемо динаміку страхових резервів АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр. (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка страхових резервів АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни, тис.грн. 2023 р. до		Темп приросту, % 2023 р. до	
				2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Всього страхові резерви, у т.ч.:	1786683	1869435	2632386	845703	762951	47,33	40,81
резерв довгострокових зобов'язань	0	0	0	0	0	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	683074	713134	957285	274211	244151	40,14	34,24
резерв незароблених премій	1103609	1156301	1675101	571492	518800	51,78	44,87
інші страхові резерви	0	0	0	0	0	-	-

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

За результатами табл. 2.9 можна відзначити, що зростання страхових резервів на кінець досліджуваного періоду на 47,33% свідчить про значне збільшення зобов'язань АТ «СГ «ТАС» перед застрахованими особами, що є наслідком зростання кількості укладених договорів страхування та збільшення середньої вартості страхових полісів. Зокрема, резерви збитків, які збільшилися на 40,14%, вказують на потенційне підвищення страхових випадків та вимог до виплат. Резерв незароблених премій, що зріс на 51,78%, демонструє значний обсяг майбутніх страхових зобов'язань, які компанія ще повинна виконати. Це

зростання може вплинути на ліквідність компанії, тому важливо контролювати розмір резервів і їх відповідність поточним фінансовим зобов'язанням.

Аналіз частки структури страхових резервів зображено на рисунку 2.8.

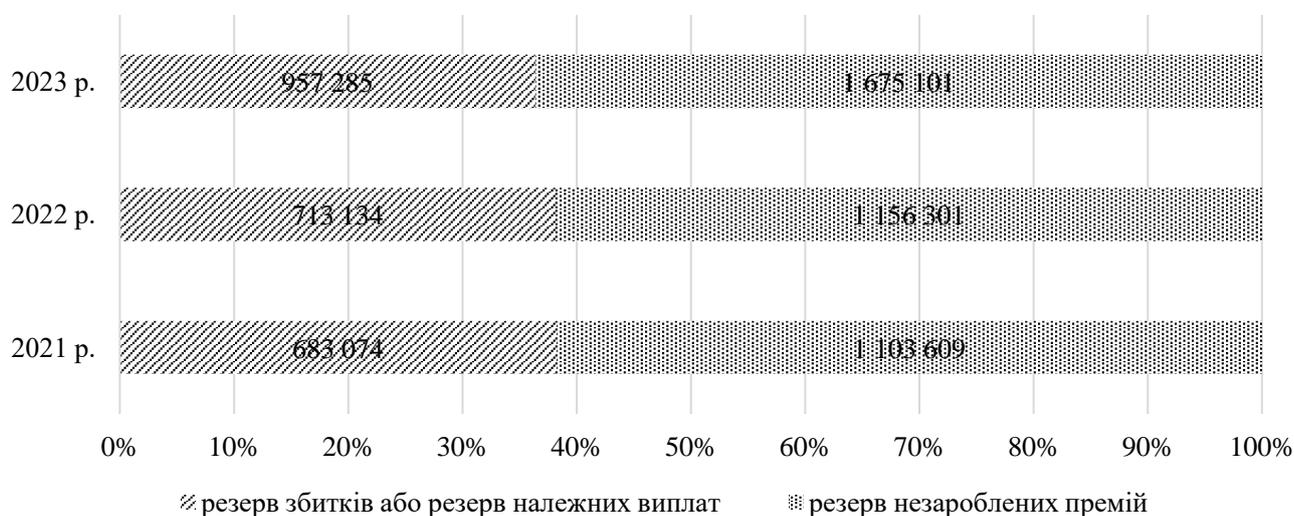

Рис. 2.8. Динаміка структури страхових резервів АТ «СГ «ТАС» за 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі табл. 2.9

З рисунку 2.9 можна стверджувати, що найбільшу частку займають резерви незароблених премій, питома вага яких коливається в проміжку 61,77% – 63,63%.

Для нормального розвитку страхової організації необхідно залучати позикові кошти, вони можуть суттєво впливати на діяльність страховика. Позиковий капітал – це фінансові засоби, які включають довгострокові та короткострокові кредити від банків, а також кредиторську заборгованість і доходи, які очікуються в майбутніх періодах.

Таблиця 2.10

Аналіз показників забезпеченості страховими резервами
АТ «СГ«ТАС» за 2021–2023 роки

Показники	Роки		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4
Резерви зі страхування	1786683	1869435	2632386
Страхові премії	2 156 765	2 274 876	2 907 158
Забезпеченість резервами, %	82,84	82,18	90,55

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю страховика

Результати табл. 2.10 свідчать, що страховик має високу забезпеченість резервами, адже протягом досліджуваного періоду відсоток забезпечення резервами становить від 82,18% до 90,55%

Таким чином, фінансовий потенціал АТ «СГ «ТАС» за результатами аналізу виглядає досить нестабільним. Показники рентабельності суттєво погіршилися в 2023 році порівняно з попередніми роками, що свідчить про зниження ефективності діяльності компанії та зростання витрат. Проведені тести раннього попередження вказують на незадовільний стан фінансової стійкості, що потребує негайних заходів щодо зниження витрат, покращення управління фінансовими ресурсами та оптимізації страхових резервів. Зростання страхових резервів може додатково тиснути на ліквідність компанії, тому потрібен контроль за їх відповідністю фінансовим зобов'язанням. Тож досліджуваному страховикові необхідно здійснити пошук ефективних шляхів підвищення фінпотенціалу.

Висновки до розділу 2

У другому розділі проведено всебічний аналіз фінансового потенціалу АТ «Страхова Група «ТАС», що дозволило оцінити поточний стан компанії, її можливості та перспективи подальшого розвитку.

Було представлено організаційно-економічну характеристику компанії, де детально розглянуто основні напрями її діяльності, структуру страхового портфеля та позицію на ринку. Встановлено, що АТ «Страхова Група «ТАС» є одним із лідерів страхового ринку України, завдяки диверсифікації страхових послуг, стабільному фінансовому розвитку та орієнтації на інноваційні рішення.

Також було проведено оцінку фінансового стану компанії на основі ключових показників, таких як платоспроможність, ліквідність, рентабельність та ефективність управління активами. Аналіз свідчить про достатню стійкість фінансового стану компанії, однак виявлено необхідність підвищення ефективності використання страхових резервів та подальшого удосконалення інвестиційної політики.

Проведено дослідження структури джерел фінансових ресурсів, оцінено здатність компанії до формування резервів, а також вплив зовнішніх факторів, таких як економічна нестабільність та зміни регуляторного середовища. Використання динамічного фінансового аналізу (DFA) дозволило оцінити стійкість компанії до ризиків та визначити перспективи її фінансової стабільності.

Таким чином, у другому розділі було визначено сильні та слабкі сторони фінансового потенціалу АТ «Страхова Група «ТАС». Отримані результати стали основою для розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами компанії, що буде розглянуто у наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ «СТРАХОВА ГРУПА «ТАС»

3.1. Оптимізація структури фінансових ресурсів страхової компанії, як напрям підвищення ефективності управління її фінансовим потенціалом

Важливість оптимізації структури фінансових ресурсів особливо підкреслюється для страхових компаній, оскільки їм необхідно відповідати як вимогам нормативних документів, так і критеріям фінансової стабільності та платоспроможності, що дає можливість зростанню ринкової вартості компанії. Оптимальна структура фінансових ресурсів полягає в знаходженні балансу між позиковими та власними ресурсами, за якого страховик мінімізує загальні витрати на капітал, необхідні для фінансування довгострокового розвитку, а також знижує середньозважені витрати на капітал.

Найважливішими факторами, що визначають структуру фінансових ресурсів є:

- організаційні принципи страхування, які впливають на обсяг страхових резервів і надходження страхових премій, а також гнучкість тарифної політики;
- характеристики ризиків страхувальників. Для однорідних та легко оцінюваних ризиків страхова компанія створює резерви, а для інших ризиків використовує власні вільні кошти;
- специфіка ризиків страховика, які виникають через невизначеність щодо можливості недостатності коштів для виконання зобов'язань. Для захисту від таких ризиків страхова компанія повинна мати достатній обсяг власного капіталу [79].

Визначення оптимальної структури капіталу в точних цифрах є досить складним завданням. Однак керівництво АТ «СГ«ТАС» може отримати орієнтовне значення, яке базується на чинниках впливу та власному

практичному досвіді, що дозволить значно наблизити заплановану структуру до оптимального показника.

Оптимальне співвідношення між позиковими коштами та власним капіталом можна встановити за допомогою методу фінансового важеля, який забезпечує ефективний розрахунок відповідних показників (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Ефект фінансового левериджу для АТ «СГ«ТАС» за 2021-2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		
				2022 до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	2023 р. до 2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
Обсяг власного капіталу, тис. грн	655709	869688	904876	213979	35188	249167
Обсяг позикового капіталу, тис. грн	1953166	2086176	3003225	133010	917049	1050059
Загальний обсяг капіталу, тис. грн	2608875	2955864	3908101	346989	952237	1299226
Власний капітал, %	25,13	29,42	23,15	4,29	-6,27	-1,98
Позиковий капітал, %	74,87	70,58	76,85	-4,29	6,27	1,98
Плече фінансового важеля	2,98	2,40	3,32	-0,58	0,92	0,34
Коефіцієнт рентабельності активів	3,45	10,26	1,95	6,81	-8,31	-1,50
Ставка банківського відсотка, %	21	21	21	0	0	0
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	0	0	0

Джерело: розраховано автором

Аналізуючи дані з табл. 3.1, можна дійти висновку, що структура капіталу АТ «СГ «ТАС» за досліджуваний період не є оптимальною, оскільки в ній позиковий капітал переважає над власними коштами. Варто зазначити, що найбільша частка позикового капіталу спостерігалася в 2023 р. (76,85%), тоді як найменша – у 2022 р. (70,58%).

Протягом 2021-2023 рр. податковий щит залишався стабільним, оскільки ставка податку на прибуток підприємств залишалася незмінною на рівні 18%. Водночас економічна рентабельність активів аналізованої компанії виявилася досить низькою в порівнянні з чинною ставкою кредитування і показала тенденцію до зниження наприкінці досліджуваного року [60].

Зростання рентабельності власних ресурсів отримало назву ефекту фінансового левериджу. Цей показник ілюструє ефективність використання позикових коштів, які залучає підприємство. Плече фінансового левериджу АТ «СГ «ТАС» не має стабільної динаміки, воно показує, як залучення позикових коштів може збільшити прибуток на власний капітал при зростанні рентабельності загального капіталу компанії. Найнижчі його показники були у 2022 р. і становили 2,40, найвищі – у 2023 р. (3,32). Проте, підвищення даного показника призводить до збільшення фінансових ризиків, оскільки зростання частки позикових коштів також підвищує зобов'язання компанії щодо погашення боргів.

У теорії фінансового менеджменту існують різні підходи до оптимізації структури капіталу, серед яких [24]:

1. Оптимізація структури капіталу на основі зменшення його вартості.

Вартість капіталу варіюється в залежності від джерел його походження. Фінансові менеджери прагнуть залучати капітал із різних джерел, щоб досягти максимальної ефективності структури капіталу, що дозволяє зменшити середньозважену вартість капіталу – середній показник плати за використання усіх джерел фінансування.

Для ілюстрації цього процесу у табл. 3.2 представлено розрахунки середньозваженої вартості капіталу АТ «СГ «ТАС» при різних структурах фінансування. Було розглянуто вісім варіантів структури капіталу із детальним аналізом вартості складових капіталу у відсотках.

Аналіз розрахунків показує, що найнижча середньозважена вартість капіталу АТ «СГ«ТАС» зафіксована в першому сценарії, в якому фінансування компанії здійснюється виключно за рахунок власних коштів, без залучення позикового капіталу. У цьому випадку середньозважена вартість капіталу становить 10%. При збільшенні частки позикового капіталу середньозважена вартість зростає, що обумовлено підвищенням процентних ставок через зростаючий ризик. У восьмому варіанті, де позиковий капітал складає 70%, а

власний – 30%, середньозважена вартість досягає максимального значення – 15,30%.

Таблиця 3.2

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу АТ «СГ«ТАС» при різній його структурі

№	Показники	Варіанти розрахунків							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	3	4	5	6	7	8	9
1	Загальний обсяг капіталу	3908101	3908101	3908101	3908101	3908101	3908101	3908101	3908101
2	Варіанти структури капіталу, %								
2.1	Власний (акціонерний) капітал	100	90	80	70	60	50	40	30
2.2	Позиковий капітал (кредит)	0	10	20	30	40	50	60	70
3	Рівень передбачуваних дивідендних виплат, %	10,00	9,50	9,00	8,50	8,00	7,50	7,20	7,00
4	Рівень ставки процента за кредит з урахуванням премії за ризик, %	0,00	20,00	20,50	21,00	21,50	22,00	22,50	23,00
5	Ставка податку на прибуток, частки одиниць (Спп)	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
6	Податковий коректор (1- Спп)	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
7	Рівень ставки за кредит з урахуванням податкового коректора (гр.4*гр.6)	0	16,4	16,81	17,22	17,63	18,04	18,45	18,86
8	Вартість складових частин капіталу, %								
8.1	Власний капітал (гр.2.1*гр.3/100)	10	8,55	7,2	5,95	4,8	3,75	2,88	2,1
8.2	Позиковий капітал (гр.2.2*гр.7/100)	0,00	1,64	3,36	5,17	7,05	9,02	11,07	13,20
9	Середньозважена вартість капіталу (8.1+8.2), %	10,00	10,19	10,56	11,12	11,85	12,77	13,95	15,30

2. Оптимізація структури капіталу з метою максимізації фінансової рентабельності. Даний підхід ґрунтується на різноманітних розрахунках рівня фінансової рентабельності (зокрема, рентабельності власного капіталу за різних структур капіталу) і включає використання механізму фінансового левериджу. Фінансовий леверидж ілюструє взаємозв'язок між отриманим прибутком та оцінкою вартості активів або ресурсів, залучених для досягнення визначеного рівня прибутковості. Для визначення ефекту фінансового важеля застосовується формула:

$$EФВ = (1 - K_{OP})(KBP_A - CП) \frac{PK}{BK}, \quad (3.1)$$

де EФВ – ефект фінансового важеля, що вказує на збільшення рентабельності власного капіталу завдяки залученню позикових коштів;

K_{OP} – коефіцієнт податкового навантаження на прибуток;

KBP_A – коефіцієнт валової рентабельності активів, який визначається як відношення валового прибутку до середньої вартості активів;

CП – середня процентна ставка за позиковими ресурсами;

PK – середній обсяг використаного позикового капіталу;

BK – середня сума власного капіталу [66].

Розрахунок оптимальної структури капіталу з метою максимізації рентабельності власного капіталу для АТ «СГ«ТАС» наведено в таблиці 3.3.

Найвищий рівень рентабельності власного капіталу зафіксовано в першому варіанті розрахунків, коли діяльність страхової компанії фінансується виключно власними ресурсами, без залучення позикових коштів. У цих умовах чиста рентабельність власного капіталу становить 1,60%. Проте з подальшим збільшенням частки позикового капіталу рентабельність починає знижуватися, а в другому варіанті розрахунків компанія зазнає збитків у розмірі 3710 тис. грн. Ефект фінансового важеля є від'ємним через низьку валову рентабельність активів у порівнянні з процентною ставкою за кредитами.

Згідно з проведеними розрахунками, нарощування позикового капіталу для АТ «СГ «ТАС» є не вигідним, оскільки це не сприяє підвищенню рентабельності власного капіталу, а, навпаки, призводить до його зменшення. Це зумовлено тим, що рентабельність активів залишається на рівні, нижчому за мінімальну процентну ставку за кредитами.

При цьому під час оптимізації структури капіталу важливо враховувати, що АТ «СГ «ТАС» має в своїх пасивах страхові резерви. Ці резерви формуються за рахунок внесків страхувальників і є безкоштовним джерелом фінансування для страховика.

Таблиця 3.3

Оптимізація структури капіталу АТ «СГ«ТАС» відповідно до критерію
максимізації рентабельності власного капіталу

	Показники	Варіанти розрахунку							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Обсяг власного капіталу, тис. грн	904876	904876	904876	904876	904876	904876	904876	904876
2	Можливий обсяг позикового капіталу, тис. грн.	0	100542	226219	387804	603251	904876	1357314	2111377
3	Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	904876	1005418	1131095	1292680	1508127	1809752	2262190	3016253
4	Структура капіталу								
4.1	Власний капітал, %	100	90	80	70	60	50	40	30
4.2	Позиковий капітал, %	0	10	20	30	40	50	60	70
5	Коефіцієнт рентабельності активів	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95
6	Ставка банківського відсотка, %	0	24	24	24	24	24	24	24
7	Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	18	18	18
8	Бухгалтерський прибуток з урахування відсотків за кредит (ряд.3*ряд.5:100), тис. грн.	17645	19606	22056	25207	29408	35290	44113	58817
9	Сума відсотків за кредит (ряд.2*ряд.6.:100), тис. грн	0	24130	54293	93073	144780	217170	325755	506731
10	Бухгалтерський прибуток без урахування суми відсотків за кредит (ряд.8-ряд.9), тис. грн	17645	-4524	-32236	-67866	-115372	-181880	-281643	-447914
11	Сума податку на прибуток, тис. грн	3176	-814	0	0	0	0	0	0
12	Обсяг чистого прибутку, тис. грн.	14469	-3710	-32236	-67866	-115372	-181880	-281643	-447914
13	Податковий коректор фінансового левериджу	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
14	Диференціал фінансового левериджу	1,95	-22,05	-22,05	-22,05	-22,05	-22,05	-22,05	-22,05
15	Плече фінансового важеля	0,00	0,11	0,25	0,43	0,67	1,00	1,50	2,33
16	Чиста рентабельність власного капіталу (ряд.12./ряд.1*100), тис. грн	1,60	-0,41	-3,56	-7,50	-12,75	-20,10	-31,13	-49,50
17	Ефект фінансового левериджу, %	0,0	-2,0	-4,5	-7,7	-12,1	-18,1	-27,1	-42,2

Щоб забезпечити прибуток, АТ «СГ «ТАС» може розглянути можливість інвестування вільних фінансових ресурсів у банківські депозити або облігації внутрішньої державної позики.

Таким чином, для забезпечення ефективної роботи АТ «СГ «ТАС» недостатньо просто володіти фінансовими ресурсами. Їх необхідно правильно структурувати та використовувати відповідно до специфіки діяльності компанії. Це означає, що залучення коштів має здійснюватися на період, довший за строк їхньої корисної експлуатації, щоб фінансові ресурси були доступні для забезпечення безперебійного виконання страхових зобов'язань і підтримки стабільної операційної діяльності [81].

Щоб визначити оптимальне співвідношення джерел фінансування капіталу, необхідно насамперед проаналізувати, для яких цілей (довгострокових чи короткострокових) він буде використаний, і які активи він підтримає до моменту отримання прибутку. Після цього виникає ще одне питання – чи варто використовувати власні кошти, чи залучати позикові. Якщо АТ «СГ«ТАС» не має вільних власних ресурсів, виникає питання, чи є доцільним залучення платних коштів, і якщо так, то в яких обсягах.

Для збільшення рентабельності власних коштів АТ «СГ «ТАС» повинна не лише залучати, але й ефективно розпоряджатися позиковим капіталом. Ефект фінансового важеля показує, наскільки ефективно керівництво страхової компанії реалізує цю стратегію. За результатами аналізу було встановлено, що найвищий ефект фінансового левериджу досягається при користуванні тільки власними коштами. Для можливості використовувати позиковий кредит, компанії необхідно працювати над підвищенням рентабельності активів.

3.2. Стратегія управління фінансовим потенціалом АТ «СГ«ТАС»

Раціональне використання інструментів фінансового ринку є основоположним елементом стратегії управління фінансовим потенціалом розвитку АТ «СГ «ТАС».

В широкому сенсі стратегія управління фінансовим потенціалом розвитку АТ «СГ «ТАС» включає в себе комплекс дій, спрямованих на оптимальне управління фінансовими ресурсами страхової компанії з метою досягнення економічної вигоди та забезпечення безперервності її операційної діяльності [78].

Враховуючи недостатність фінансового потенціалу компанії, необхідно удосконалити існуючу стратегію управління фінансовим потенціалом (рис. 3.1).

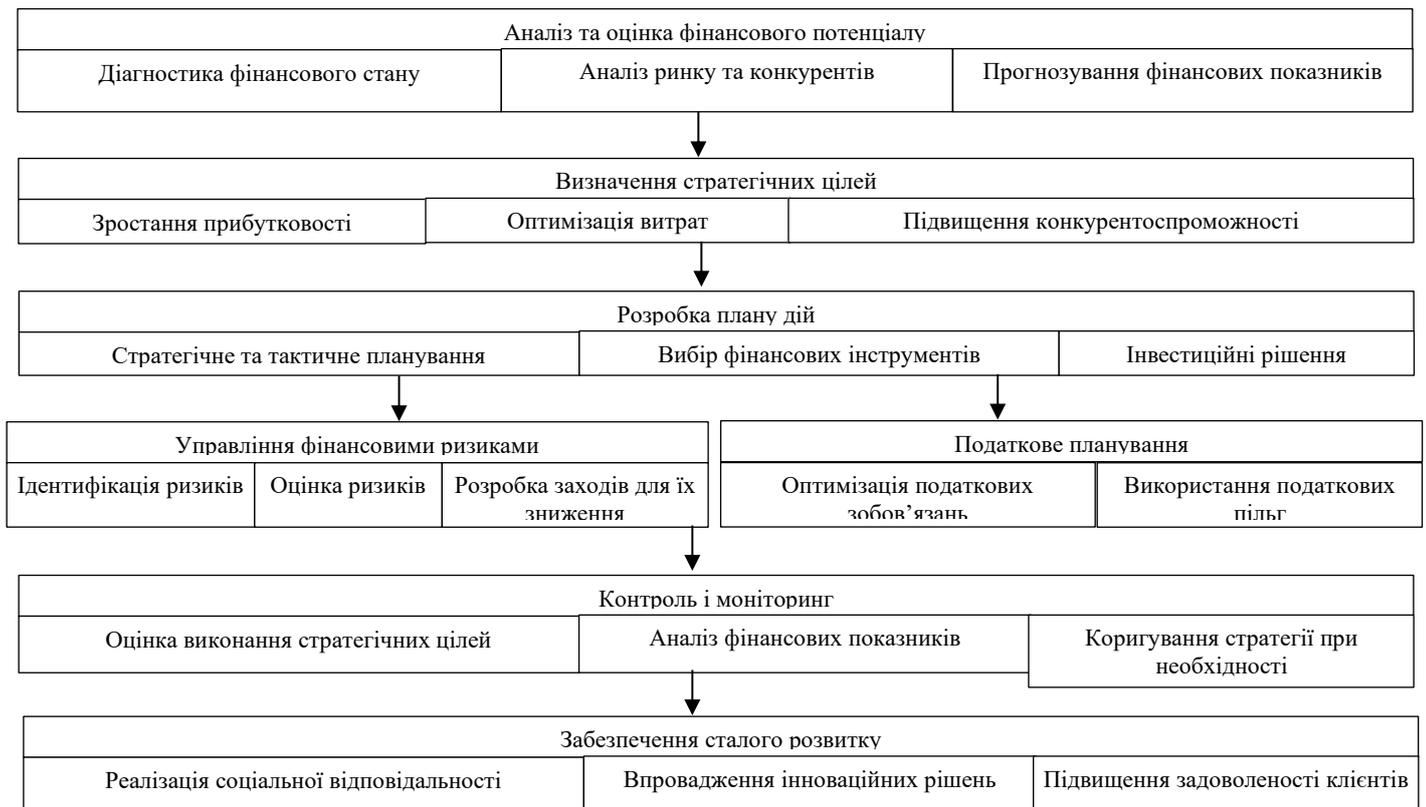

Рис. 3.1. Стратегія управління фінансовим потенціалом АТ «СГ «ТАС»

Джерело: розроблено автором

Розглянемо такий елемент стратегічного управління АТ «СГ «ТАС», як аналіз та оцінка фінансового потенціалу страхової компанії. Цей етап є критично важливим для виявлення сильних і слабких сторін фінансової діяльності підприємства, оскільки він передбачає детальне вивчення фінансових показників, структури капіталу, ліквідності, рентабельності та ефективності використання ресурсів. За допомогою різноманітних методів аналізу, таких як

горизонтальний і вертикальний аналіз, аналіз коефіцієнтів та трендів, компанія здатна сформувати об'єктивну картину свого фінансового стану, виявити потенційні ризики та можливості для покращення. Оцінка фінансового потенціалу дозволяє не лише оцінити поточний рівень фінансової стійкості, але й визначити перспективи для подальшого зростання та розвитку, що в свою чергу вплине на формування ефективних стратегій управління фінансами в умовах змінного ринкового середовища [56].

Визначення стратегічних цілей є основоположним етапом у процесі управління фінансовим потенціалом АТ «СГ«ТАС», що дозволяє сформулювати чіткі та вимірювальні цілі, які служать дороговказом для всіх подальших дій. Стратегічні цілі повинні бути амбітними, але реалістичними, з урахуванням специфіки ринку та внутрішніх можливостей компанії. Чітке визначення цілей забезпечує зосередження зусиль усіх співробітників на досягненні спільного результату, сприяє підвищенню мотивації та знижує ризики, пов'язані з невизначеністю.

Розробка плану дій перетворює стратегічні цілі на конкретні та реалізовані кроки. План дій визначає порядок виконання завдань, терміни, ресурси та відповідальних осіб. Це забезпечує ефективну організацію роботи, сприяє розподілу ресурсів та контролю виконання, що в результаті підвищує ймовірність досягнення поставлених цілей. Добре структурований план дій також дозволяє своєчасно виявляти проблеми та коригувати стратегію відповідно до змінюваних умов [75].

Управління фінансовими ризиками має стати невід'ємною частиною стратегії АТ «СГ «ТАС», оскільки дозволить страховій компанії виявляти, оцінювати та мінімізувати потенційні загрози, які можуть вплинути на її фінансову стабільність. Найбільш поширеним ризиком в діяльності страховиків є встановлення невисокої ціни на пропоновані страхові послуги, у порівнянні з цінами конкурентів. Головною загрозою таких заходів є ризик значних витрат, пов'язаних з обмеженими запасами страхових резервів. Тоді, особливо в рамках довгострокового страхування, обсяги страхових зобов'язань та фінансові втрати,

які можуть виникнути, залишаються непоміченими довготривалий час. У той же час, запропонована стратегія має можливість стати правильним рішенням, у тому випадку, якщо АТ «СГ «ТАС» зможе зайняти свою нішу на вітчизняному ринку страхових послуг та успішно розробляти й розповсюджувати страхові продукти, що дозволить компанії підтримувати конкурентоспроможні тарифи та реалізовувати їх у великих обсягах [80].

Окрім фінансових втрат, існують й інші ризики. Так, матеріально-технічна база страховика може виявитися не готовою до збільшення обсягів діяльності. Також можуть виникнути проблеми з інформаційно-аналітичними системами, які не здатні обробляти великі обсяги даних, а також з недостатньою кількістю фахівців, які займаються урегулюванням збитків. Це стосується бізнес-процесів, пов'язаних із виконанням страхових зобов'язань, так як значне розширення мережі страхових агенцій та відкриття нових представництв у регіоні потребує більшої кількості висококваліфікованих спеціалістів із продажу послуг страхування, що повинно передбачатися в стратегічному плані швидкого зростання [34].

Ефективне управління ризиками допоможе АТ «СГ «ТАС» не лише уникати збитків, але й виявляти нові можливості для розвитку, що є особливо важливим у динамічному та конкурентному середовищі.

Податкове планування має стати важливим елементом стратегії управління фінансовим потенціалом АТ «СГ «ТАС», оскільки дозволяє зменшити податкові зобов'язання компанії, що, в свою чергу, підвищує її ліквідність та фінансову стійкість. Правильне планування податків включає аналіз чинного законодавства, використання можливостей для оптимізації податкових платежів та прогнозування податкових наслідків від різних фінансових рішень, що не лише сприяє економії коштів, а й забезпечує дотримання вимог законодавства, що знижує ризики штрафних санкцій.

Наступний етап – контроль і моніторинг є необхідними для забезпечення ефективності реалізації стратегії управління фінансовим потенціалом. На цьому етапі відбувається систематичний аналіз виконання плану дій, порівняння

фактичних результатів з прогнозованими показниками та виявлення відхилень. Своєчасний моніторинг дозволяє виявити проблемні області, коригувати тактику управління та вносити зміни у стратегію відповідно до нових обставин, що забезпечує гнучкість компанії та її здатність адаптуватися до змін, що позитивно впливає на її конкурентоспроможність [47].

У діяльності сучасних страховиків не менш важливим є етап забезпечення сталого розвитку, оскільки він передбачає не лише фінансову стабільність, а й соціальну відповідальність та екологічну стійкість. Стратегія сталого розвитку допомагає вітчизняним страховикам враховувати інтереси зацікавлених сторін, включаючи клієнтів, акціонерів, співробітників та суспільство в цілому. Реалізація принципів сталого розвитку сприяє покращенню репутації компанії, залученню нових інвестицій та зміцненню довгострокових конкурентних переваг.

Вища ланка менеджменту активно займається стратегією управління фінансовим потенціалом АТ «СГ «ТАС», спираючись на результати як власних досліджень, так і досліджень, отриманих від сторонніх організацій, які виконуються експертами в областях страхування, економіки, фінансів та управління персоналом. Ключовим є створення спеціалізованих робочих груп для створення стратегічного плану. До складу таких груп можуть входити менеджери вищої та середньої ланки основних підрозділів страховика [86].

Зростання вартості бізнесу у сучасних мінливих реаліях залежить від достатності фінансового потенціалу для розвитку. Щоб підтримувати конкурентоспроможність, АТ «СГ «ТАС» повинно розробити власну систему забезпечення фінансами та алгоритм їх раціонально використовувати. Для реалізації цієї мети необхідно виконати етапи створення системи фінансового забезпечення розвитку досліджуваного товариства, представлені на рис. 3.2.

Основні напрямки вдосконалення стратегії фінансового потенціалу АТ «СГ «ТАС» охоплюють реалізацію комплексу заходів, спрямованих на прогнозування розвитку страховика, оптимізацію доходів від інвестицій і моніторинг фінансового стану шляхом превентивного тестування. Цей комплекс

передбачає застосування матриці фінансової стратегії, яка допомагає позиціонувати фінансовий стан страхової компанії, визначати пріоритети для розвитку та прогнозувати фінансові результати.

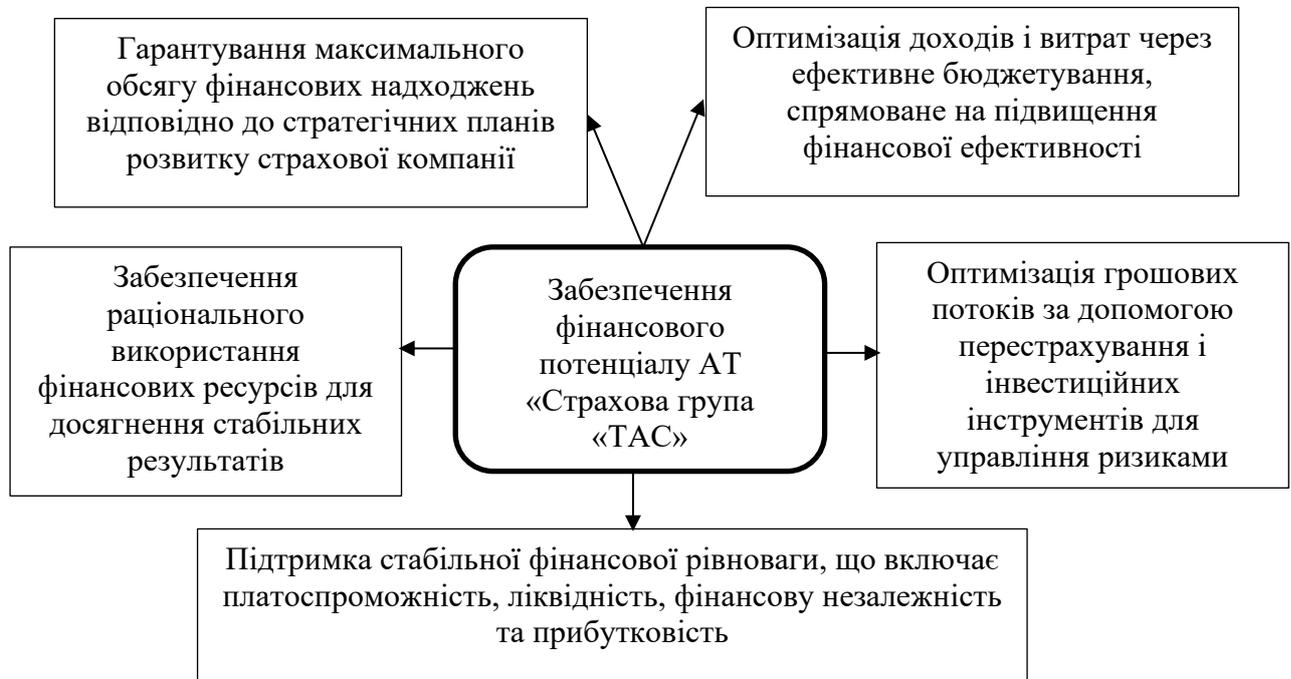

Рис. 3.2. Складові системи фінансового забезпечення розвитку АТ «СГ «ТАС»

Джерело: розроблено автором

Аналіз фінансового потенціалу розвитку страхової компанії, що базується на порівнянні показників її фінансового функціонування та страхової діяльності, дозволяє виявити як проблемні, так і перспективні напрямки для подальшого розвитку. Оптимізація інвестиційної складової, з урахуванням чинного законодавства та необхідності вдосконалення інвестиційної політики АТ «СГ «ТАС», повинна стати основним елементом ефективного формування та використання фінансового потенціалу. Збільшення доходів від інвестиційної діяльності дозволяє визначити основні напрямки інвестування страхової компанії, що, в свою чергу, сприяє зміцненню її фінансового потенціалу та забезпечує стабільність не лише в сфері страхування, а й у сфері інвестицій [84].

Запропонована стратегія для АТ «СГ «ТАС» допоможе сформувати фінансовий потенціал страхової компанії, а також підвищити її фінансову стійкість і надійність. Ще одним ключовим напрямком удосконалення стратегії фінансового потенціалу для оцінки фінансового стану АТ «СГ «ТАС» є впровадження превентивного тестування, яке враховує ризики та включає такі етапи:

- максимізація фінансових надходжень відповідно до стратегічних планів розвитку компанії;
- оптимізація (бюджетування) доходів і витрат для забезпечення безперервної діяльності страховика;
- ефективне використання фінансових ресурсів для досягнення визначених цілей;
- оптимізація грошових потоків з застосуванням перестраховання та інвестиційних інструментів;
- забезпечення стабільної фінансової рівноваги, включаючи платоспроможність, ліквідність, фінансову незалежність і прибутковість [85].

Синергія статистичних методів аналізу з експертними оцінками надасть можливість виконати ризик-експозицію для категорій технічних, нетехнічних та інвестиційних ризиків. Цю процедуру слід проводити за участю експертів із чотирьох ключових груп: керівників вищої ланки, директорів, фахівців за видами страхування, аналітиків з фінансів та страхової діяльності, агентів, брокерів.

Висновки до розділу 3

Отже, АТ «СГ «ТАС» не має необхідного фінансового потенціалу для реалізації своєї загальної стратегії розвитку, спрямованої на збільшення обсягів страхування. Зростання рентабельності даної страхової компанії може бути досягнуто за певних умов:

- цілеспрямоване формування капіталу страхової компанії, що забезпечується оптимальним балансом між рентабельністю власного капіталу та фінансовою стійкістю;

- підвищення довіри з боку страхувальників через чесні виплати потерпілим та впровадження доступніших страхових пакетів для малозабезпечених груп населення;
- збільшення страхових резервів, які можна вважати безкоштовним джерелом фінансових коштів;
- передача більш ризикованих об'єктів перестраховикам у порівнянні з тими, що залишаються в компанії;
- збільшення обсягу банківських вкладів для залучення додаткових фінансових ресурсів;
- раціональне використання прибутку, оскільки це впливає на загальну ефективність компанії.

Розробка дієвої стратегії управління фінансовим потенціалом розвитку АТ «СГ«ТАС» сприятиме створенню ефективної інформаційної підтримки для підготовки та ухвалення управлінських рішень, націлених на забезпечення сталого фінансово-економічного розвитку, що також дозволить сформувати та обґрунтувати універсальну теоретичну, методологічну та практичну основу для управління стабільним економічним розвитком страхової компанії, яка ґрунтуватиметься на моделюванні управлінських процесів та реалізації принципів, підходів і алгоритмів для обґрунтування управлінських впливів.

Крім того, стратегія дозволить оперативно реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі компанії, забезпечуючи адекватність, комплексність і необхідну гнучкість системи управління, що допоможе досягти стратегічних позицій, які забезпечать довгострокову життєздатність товариства в умовах постійних змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. № 2664-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Біла Д.А. Регулювання діяльності страхових компаній в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08. «Гроші, фінанси і кредит» / Д.В. Біла. – Київ, 2019. – 23 с.
3. Марценюк-Розарьонова О. Особливість і стан розвитку страхового ринку України. Економічні науки. 2014. № 7. С. 48–50.
4. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Іванова А., Шаповал Л. Особливості формування прибутку страхової компанії. Економіка і суспільство. 2017. № 13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/186.pdf.
6. Шевчук О.В. Управління фінансовими ресурсами страховика / О.В. Шевчук // Економічний вісник Донбасу. - 2016. - № 2. - С. 116-126.
7. Марценюк – Розарьонова О.В. Особливості і стан розвитку страхового ринку України / О.В. Марценюк – Розарьонова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія : Економічні науки. – Випуск 7. – Частина 5. – Херсон. – 2014. – С. 48-50.
8. Міценко Н.Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - Вип. 20.9. - С. 193-199.
9. Кнейслер О.В. Формування системи управління фінансовими потоками страхових компаній / О.В. Кнейслер // Схід. - 2017. - № 5. - С. 55-59.

10. Лебединська Л.Д. Концептуальні засади управління фінансовими ресурсами страхових компаній // Науковий вісник Чернігівському державному інституті економіки і управління. – 2016. - №1. – С.127-137.

11. Волошина Д. О. Фінансовий потенціал та механізм його формування страхової організації СГ «ТАС» : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / наук. керівник І. Ю. Кисільова. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 112 с.

12. Супрун Н.В. Нові підходи до управління капіталом страхових компаній / Н.В. Супрун // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2017. – Вип. 7 (1). – С. 138-144.

13. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. – Черкаси: «Черкаський ЦНТЕІ», 2009. – 570 с.

14. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О.О. Гаманкова. – КНЕУ, 2007. – 328 с.

15. Горбач Л.М. Страхова справа: навч. посіб. / Л.М. Горбач. - К.: Кондор, 2003. – 252 с.

16. Добикіна О.К., Рижков В.С., Касьянюк С.В., Конотько М.Є., Костенко Т.Д., Герасимова А.А. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 208 с.

17. Ляхович Л.А. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та управління. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 22. С. 92–98.

18. Богріновцева Л.М., Вергелюк Ю.Ю. Аналіз показників фінансової безпеки страхового ринку України. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Вип. 31. С. 174-179.

19. Леоненко П. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Формування загальної та національної архітектоники фінансової науки. Фінанси України. 2017. № 6. С. 87–108.

20. Шірінян Л. В. Фінансовий аудит страховика як метод контролю і регулювання діяльності страхової компанії. Формування ринкових відносин в Україні. 2012. № 7–8 (134–135). С. 114–119.

21. Конкурентоспроможність страхового ринку України в умовах активізації глобалізаційних процесів: монографія / за матеріалами праць наукової групи і науковою редакцією д-ра екон. наук, проф. Л. В. Шірінян. К. : Видавництво Ліра-К, 2020. 406 с.

22. Розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#n134>.

23. Розпорядження Держфінпослуг «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р., № 3755. URL: <http://zakon.nau.ua/doc>.

24. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV Дата оновлення: 21.010. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

25. Закон України «Про господарські товариства» від 17.06.2018, підстава - 2275-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.

26. Гринчишин Я.М. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України / Я.М. Гринчишин, А.В. Прокопюк // Молодий вчений. – 2017. – №3 (43). – С. 622 – 626.

27. Золотарьова О.В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні / О.В. Золотарьова // Економіка і суспільство. – 2017. – №11. – С. 413 – 420.

28. Городніченко Ю. В. та перспективи розвитку страхового ринку України. Економіка Тенденції і суспільство : науковий журнал. 2017. – №10. – С. 569– 573.

29. Верховна Рада ухвалила законопроект про «спліт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/golovna/verhovna-rada-uhvalilazakonoproekt-pro-split.html>.

30. Офіційний сайт Національного комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/>.

31. Офіційний сайт журналу «Форіншурер». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/>

32. Фесенко Н.В. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. Економіка та держава. 2019. №8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/7.pdf.

33. Якістю, а не кількістю: Фінансові показники українського страхового ринку зростають. Бізнес журнал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.business.ua/finances/4806-yakistiu-a-ne-kilkistiu-finansovipokaznyky-ukrainskoho-strakhovoho-rynku-zrostaiut>.

34. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження від 07.06.2018 р. № 850 [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18/ed20180607#n38>.

35. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості. Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

36. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 40-44. – Ст. 356. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

37. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 13-14, № 15-16, № 17, ст.112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

38. Лаврук Н.А. Дослідження фінансових результатів діяльності страхових організацій / Н.А. Лаврук, Л.В. Русул // Економіка і суспільство. – 2018. – №15. – С.679–687.

39. Богацька Н.М. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства / Н. М. Богацька, В. В. Хачатрян // Економіка та суспільство. – № 3. – 2016. – С. 134-139.

40. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 22.05.2019 № 427 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>.

41. Борисюк О. В. Оцінка фінансових ресурсів страховика як ключовий елемент страхового менеджменту / О.В. Борисюк // Економіка та суспільство: електронне фахове видання. – №2. – 2016. – С. 507 – 512.

42. Журнал Insurance TOP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00653.pdf>.

43. Офіційний сайт компанії ПрАТ «СГ «ТАС»» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sgtas.ua/company/>

44. Дані про компанію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sgtas.ua/finance-of-company/finansovi-pokazniki/>

45. Lavruk O. FORMATION OF INSURANCE MAN FINANCIAL RESOURCES AND THEIR PRODUCTIVITY. Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми і перспективи: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 жовтня 2019 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – С. 91 – 94.

46. Борисюк О. В. Оцінка фінансових ресурсів страховика як ключовий елемент страхового менеджменту / О.В. Борисюк // Економіка та суспільство: електронне фахове видання. – №2. – 2016. – С. 507 – 512.

47. Городніченко Ю.В. Тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України. Економіка і суспільство. 2017. №10. С. 569-573.

48. Вовк, В. ., Жежерун, Ю. ., & Костогриз, В. . (2023). Страховий ринок України у період дії воєнного стану: фінансовий та маркетинговий аспекти. Проблеми і перспективи економіки та управління, (3 (35), 119–131.

49. Марина, А., & Пеценко, М. (2023). СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (5 (05), 44-51.

50. Братюк В. П. Сучасні реалії в Україні та страховий ринок. Збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції. Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклик. Мукачево: МДУ, 2022. С. 19–21.

51. Дума В. В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи. Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal" Air and Space Law". 2022, No 2(63). С. 160–166.

52. Татаріна Т. В. Функціонування вітчизняного ринку перестраховання в умовах воєнного стану. Наукові перспективи, 2022, 12 (30). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3259/3274>.

53. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року N 2102-IX із змінами та доповненнями. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U064_22?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.31234495.1634821309.1681121436-565598937.1644944548.

54. Державна служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

55. Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>.

56. Житар, М. (2024). ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. *Економіка та суспільство*, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-24>

57. Богріновцева, Л., Ключка, О., & Заїчко, І. (2024). Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. (60). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-57>.

58. Вовк, В., Жежерун, Ю., & Костогриз, В. (2023). Страховий ринок України у період дії воєнного стану: фінансовий та маркетинговий аспекти. Проблеми і перспективи економіки та управління. 3 (35), 119–131. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-119-13](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-119-13).

59. Сосновська О. О., Сіренька І. І. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. Європейський науковий журнал Економічних та фінансових інновацій. 2021. Т. 2. № 8. С. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-02028>.

60. Zhytar M., Andrushchenko D., Yasentiuk A. Modern Trends in the Development of the Insurance Services Market. The Baltic Scientific Journals «Socio World». 2021. No 4. P. 47–53.

61. Фінансовий портал. URL: <https://www.fin.org.ua/news/1519076>

62. Національна комісія що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://www.drs.gov.ua/publisher/natsionalna-komisiya-shho-zdijsnyuye-derzhavne-regulyuvannya-u-sferi-rynkiv-finansovyh-poslug/>.

63. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування: навч. посіб. Харків: Стильна типографія, 2020. 256 с.

64. Кочетков В. М., Соловей Н. В. Методологія формування страхового ринку України. Економіка і управління. 2019. № 2. С. 5-17.

65. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року N 2102-IX із змінами та доповненнями. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U064_22?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.31234495.1634821309.1681121436-565598937.1644944548.

66. Сосновська О. О., Горач І. В. Особливості управління інвестиційною діяльністю страхових компаній в Україні. European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation. 2021. Вип.№ 1(7). С. 103-114.

67. Горбачова О. М., Пеценко М. В. Страхові компанії та їх роль на фінансовому ринку України. The 15th International scientific and practical

conference “Science, innovations and education: problems and prospects” (September 21-23, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. С. 302-306.

68. Mervenur E. D. E. Management of political risks in international business and political risk insurance. *Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi*. 2022. № 2(2). С. 238-242.

69. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків. № 9015 від 14.02.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41349>.

70. Татаріна Т. В. Функціонування вітчизняного ринку перестраховання в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*, 2022, 12 (30). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3259/3274>.

71. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Оцінка ліквідності та платоспроможності страхової організації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. № 1. 152-163 с.

72. Антипенко, Н. В., Буга, Н. Ю., Рибак, О. М. Активізація страхового ринку України в умовах євроінтеграції. Publishing House “Baltija Publishing”. 2021. С. 273-289.

73. FinAwards: категорія страхові компанії. URL: <https://finawards.com.ua/>

74. Рудь Інна, Агарков Данііл. Напрями розвитку страхового ринку України в умовах війни. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 3, No. 3, 2024, pp. 10-18. doi: 10.46299/j.isjmef.20240303.02.

75. Грановська І.В., Яременко Л.М., Малишко В.В. Сучасний стан та проблеми розвитку страхового ринку в умовах воєнного стану. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 81. С. 167 – 172. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/81_2023/28.pdf.

76. Лободянюк О.В. Напрями розвитку страхового ринку в умовах сьогодення. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 83. С. 101 – 104. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/83_2023/20.pdf.

77. Осадець С.С. Страхування : підручник. Київ :КНЕУ, 2002. 599 с.

78. Ситник Н. С., Михайлюк М. В. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. Молодий вчений. 2023. №5(117). С. 169-173.

79. Семенча І. Є. Методика оцінки стану управління фінансовоекономічними результатами діяльності страхової компанії. Економіка та суспільство. 2022. №35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-49>.

80. Абдуллаєва А. Є., Поплавська С. М. Шляхи підвищення ефективності діяльності страхових компаній на ринку страхових послуг України. Економіка та суспільство. 2022. №39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-7>.

81. Корман, І., Семенда, О., & Макушок, О. (2024). МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ. *Київський економічний науковий журнал*, (4), 119-126. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-17>.

82. Попович Д., Біда М., Закорко К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. Молодий вчений. 2023. № 3(115). С. 110–114.

83. Insurance 2030 – The impact of AI on the future of insurance. Available at: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/insurance-2030-the-impact-of-ai-on-the-future-of-insurance#>

84. Top 6 Business Benefits of Digital Insurance. URL: <https://www.cigniti.com/blog/top-six-business-benefits-digital-insurance/>.

85. Федорович І. Аналіз надання страхових послуг з майнових видів страхування. Економічний аналіз. 2024. Том 34. № 1. С. 191-201. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.01.191>

86. Дума В. В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи. Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal" Air and Space Law". 2022. № 2(63). С. 160-166.

ДОДАТКИ

ВИСНОВОК

Проведений аналіз дозволив сформулювати наступні висновки.

У першому розділі дипломної роботи розглянуто теоретичні основи формування та використання фінансового потенціалу страхової компанії. Проведене дослідження дозволило:

1. Визначити економічну сутність фінансового потенціалу страхової компанії, яка включає сукупність фінансових ресурсів, можливостей та інструментів для забезпечення стійкості, платоспроможності та розвитку компанії. Було встановлено, що фінансовий потенціал є ключовим чинником конкурентоспроможності та ефективності діяльності страховика.

2. Дослідити механізм формування фінансового потенціалу, який охоплює джерела фінансових ресурсів, напрями їх використання та управління. Підкреслено, що ефективний механізм формування фінансового потенціалу залежить від стратегії компанії, її фінансової політики та зовнішніх умов ринку страхових послуг.

3. Проаналізувати основні методи оцінки фінансового потенціалу страхової компанії, зокрема показники платоспроможності, рентабельності, фінансової стабільності та ефективності використання ресурсів. Визначено, що застосування комплексного підходу до оцінки фінансового потенціалу дозволяє виявити слабкі місця та резерви для підвищення ефективності управління.

У другому розділі роботи фінансовий стан АТ «СГ «ТАС» за аналізований період можна оцінити як стабільний, однак з певними викликами. Компанія демонструє зростання сукупних доходів на 29,34% у 2023 р. порівняно з 2022 р. та на 24,46% порівняно з 2021 р., завдяки збільшенню чистих зароблених страхових премій. Проте, витрати зросли на 42,71% у 2023 р., що перевищує темпи зростання доходів і вказує на можливі ризики для рентабельності компанії. Чистий прибуток знизився на 74,88% порівняно з 2022 р., що свідчить про зниження ефективності управління витратами. Зростання активів на 49,80% у

2023 р. переважно відбулося за рахунок збільшення необоротних активів, що покращує довгострокову стабільність, але зменшення частки власного капіталу в структурі пасивів до 23,15% свідчить про підвищення залежності від зовнішнього фінансування. Враховуючи такі результати, АТ «СГ «ТАС» слід приділити увагу оптимізації витрат і управлінню фінансовими ризиками для підтримання фінансової стійкості та платоспроможності.

Фінансовий потенціал АТ «СГ«ТАС» за результатами аналізу виглядає досить нестабільним. Показники рентабельності суттєво погіршилися в 2023 р. порівняно з попередніми роками, що свідчить про зниження ефективності діяльності компанії та зростання витрат. Проведені тести раннього попередження вказують на незадовільний стан фінансової стійкості, що потребує негайних заходів щодо зниження витрат, покращення управління фінансовими ресурсами та оптимізації страхових резервів. Зростання страхових резервів може додатково тиснути на ліквідність компанії, тому потрібен контроль за їх відповідністю фінансовим зобов'язанням. Тож страховій компанії необхідно здійснити пошук ефективних шляхів підвищення фінансового потенціалу.

І на заключному етапі роботи було визначено важливість оптимізації структури фінансових ресурсів АТ «СГ «ТАС» є очевидною в умовах сучасного фінансового ринку, де стабільність та платоспроможність страховиків є основними критеріями їх довгострокового розвитку та конкурентоспроможності. Структура фінансових ресурсів повинна бути ретельно збалансованою, щоб мінімізувати витрати на капітал і водночас забезпечити компанії надійну фінансову підтримку для виконання зобов'язань перед клієнтами та інвесторами. Аналіз фінансових показників за період 2021-2023 рр. показує, що фінансова структура АТ «СГ «ТАС» є незбалансованою через високу частку позикового капіталу. Це підвищує ризики для компанії, оскільки збільшує фінансові зобов'язання, особливо в умовах високих процентних ставок. Так, за результатами 2023 року частка позикового капіталу зросла до 76,85%, що є найвищим показником за досліджуваний період. Методи оптимізації структури капіталу, такі як зменшення його вартості та максимізація фінансової

рентабельності, можуть бути ефективними інструментами для покращення фінпотенціалу компанії. Зокрема, використання фінансового левериджу та зниження середньозваженої вартості капіталу допоможе знизити фінансові ризики та підвищити ефективність управління ресурсами.

Стратегія управління фінансовим потенціалом АТ «СГ «ТАС» базується на раціональному використанні інструментів фінринку та оптимальному управлінні ресурсами компанії для досягнення стабільної економічної вигоди та безперервності операційної діяльності. Оцінка фінпотенціалу є ключовим елементом стратегії, яка дозволяє виявити сильні й слабкі сторони фінансової діяльності, оцінити ризики та перспективи розвитку. Основні напрями вдосконалення стратегії включають детальний аналіз фінпоказників, розробку чітких стратегічних цілей, ефективне планування та управління ризиками, що дозволить компанії підвищити фінстійкість. Важливим компонентом є податкове планування, яке сприяє оптимізації податкових зобов'язань, збереженню фінансових ресурсів та дотриманню законодавчих вимог. Стратегія управління фінансовим потенціалом також передбачає превентивне тестування для моніторингу фінстану, що дозволяє адаптуватися до змін у ринковому середовищі та забезпечувати сталий розвиток компанії. Впровадження запропонованих заходів сприятиме зміцненню конкурентоспроможності АТ «СГ «ТАС» та підвищенню її фінансової надійності у довгостроковій перспективі.